

Iskra

3

Dragi bralci! Mar bomo letos snežno zimo občudovali le na televiziji in na slikah? Upajmo, da le ne bo tako! S to sliko bi vam radi zaželeli, posebno pa še vašim solarjem, da bi sneg pobelil vsaj del počitnic. (Uredništvo)

Iz nalog RR dejavnosti v letu 88

Potreba po večjem izvozu na razvita tržišča in vedno hitrejši tehnološki razvoj v svetu narekuje, da mora Iskra postati učinkovitejša v inovacijskih procesih. Pri tem so mišljene faze inovacijskega procesa od razvoja izdelkov, pripravi in uvajanju tehnologij do investicij in trženja.

— Zato moramo naša prizadevanja usmerjati na čim večji delež kompleksnih ponudb vseh vrst proizvodov, od sistemov do elementov, s čim večjo vsebnostjo znanja. Dosledno bomo skrbeli za zahtevano in deklarirano kakovost in zanesljivost, brez katerih ni možnosti ne v izvozu ne doma.

— Z združenimi sredstvi za strateške razvojne programe in za investicije je treba še naprej pospeševati infrastrukturne in integrativne projekte ter take, ki so po ekonomski in tehniški plati najpomembnejši za napredek Iskre kot celote. Število projektov je potrebno zmanjšati in sredstva koncentrirati za hitrejšo in učinkovitejšo izvedbo.

— Ob pomanjkanju vseh vrst zmogljivosti, posebno RR kadrov, RR opreme in končno virov za financiranje, moramo resnejše pričeti z interesnim združevanjem dela in sredstev za razne namene in razne faze proizvodnega procesa, če naj zagotovimo večjo učinkovitost in večji izplen iz inovacijskega procesa, ali pa ga pri bolj kompleksnih programih sploh omogočimo.

Nadaljevali in pospešili bomo sodelovanje z zunanjimi raziskovalnimi institucijami in univerzami, neposredno, ali posredno prek raziskovalnih skupnosti. Hitrejši razvoj si bomo omogočili tudi z nakupom in prodajo inovacijskega znanja, prek mednarodnih tehniških kooperacij in sodelovanja pri RR delu doma in v tujini.

Iz osnutka
letnega programa
SOZD Iskra za leto 1988

RAZPIS inovacijskih nagrad Iskre za leto 1988

Na podlagi 35. člena in v skladu s členi 27., 30., 31. in 17. Pravilnika o nagradah in priznanjih Iskre (objavljen v glasilu Iskra št. 41 z dne 22. 10. 1984) vabimo predlagatelje, da do 31. marca 1988 prijavijo kandidate za:

pet »Inovacijskih nagrad Iskre«,

ki se podelijo posameznim delavcem, ali skupini delavcev za inovacijske dosežke zadnjih dveh let.

Nagrade se podeljujejo z naslednjih področij inovacijskega procesa in po njim pripadajočih skupinah kriterijev (27. čl. pravilnika):

- za zasnovo in hitro ter učinkovito izvedbo novega inovacijskega projekta, ki predstavlja dohodkovno in zlasti devizno pomemben dosežek za Iskro,
- za kvaliteten raziskovalno-razvojni dosežek, ki je bil uveden v proizvodnjo in je izboljšal tehnološko konkurenčnost Iskre v kratkem roku ob omejenih možnostih za uvoz in investicije,
- za hiter in uspešen prenos iz razvoja v proizvodnjo in osvojitve proizvodnje izdelka na podlagi moderne tehnologije, visokega deleža znanja in nizkega deleža materiala, zlasti uvoznega,
- za izum, izboljšavo, ali pomemben koristen predlog s področja bodisi tehnike, ali njegovega dela, ki omogoča bodisi povečan dohodek, oz. prihranek, bodisi drugo korist, ali prednost in je bil uporabljen, oz. je uporabljen najmanj v dveh organizacijah združenega dela Iskre,
- za hitro in uspešno izvedeno pripravo trženja in osvojitve novega segmenta tržišča za povsem nov izdelek, sistem, ali storitve (npr. inženiring, svetovanje, soft ware in drugo), ki so dohodkovno in zlasti devizno učinkoviti ter zajemajo pomemben delež dohodka udeležene organizacije združenega dela.

Vsaka inovacijska nagrada se lahko podeli le za tisti dosežek, ki izpolnjuje vse našteje kriterije v posamezni alineji.

Pet inovacijskih nagrad se podeli za najboljše ocenjene inovacijske dosežke, ne glede na to, v katero od zgoraj navedenih področij nagrajevanja sodijo.

Kandidate za inovacijske nagrade lahko predlagajo Komisiji za inovacijske nagrade Iskre:

- samoupravni organi,
- družbenopolitične organizacije in
- poslovodni organi organizacij združenega dela Iskre.

Pisni predlog za inovacijske nagrade mora vsebovati:

A. OSNOVNE PODATKE

1. ime in naslov predlagatelja
2. področje inovacijskega procesa, kamor sodi dosežek po 27. členu pravilnika
3. naslov inovacije
4. ime proizvajalca, oz. uporabnika dosežka
5. ime raziskovalne organizacije
6. ime, priimek in poklic inovatorjev:
7. karakteristika inovacije
8. uspeh prenosa v (proizvodnjo in ali na tržišče) prakso
9. ekonomski učinek, ali druga prednost
10. srednjeročni načrt

Gornji osnovni podatki morajo biti izpolnjeni na eni strani formata A4, v skladu z objavljenim navodilom.

B. STROKOVNO UTEMELJITEV IN DOKUMENTACIJO (kot priloga k osnovnim podatkom pod A)

Za izume je treba priložiti tudi potrdilo o prijavljenem izumu, oz. podeljenem patentu. Če so predlagani več kot 3 kandidati, je treba za vsakega podrobno opisati njegov prispevek ter dela in naloge, ki jih opravlja.

Podpisan predlog je treba dostaviti najpozneje do 31. marca 1988 na naslov: SOZD Iskra, DSSS — tajništvo samoupravnih organov, Ljubljana, Trg revolucije 3/12 (telefon 212-536).

Komisija za inovacijske nagrade Iskre zbira in vrednoti prispelle predloge, zbira podatke in dokumentacijo za izbor kandidatov ter oblikuje utemeljen predlog delavskemu svetu SOZD Iskra, ki dokončno odloča o podelitvi inovacijskih nagrad.

Nagrade bo slavnostno podelil predsednik DS SOZD Iskra na letnem posvetovanju o razvojno-inovacijski dejavnosti v SOZD Iskra, predvidoma v mesecu juniju. Sklep DS SOZD Iskra o podelitvi inovacijskih nagrad bo objavljen v glasilu Iskra.

NAVODILO

za sestavo predloga za inovacijske nagrade Iskre (osnovni podatki pod A)

1. IME IN NASLOV PREDLAGATELJA: predlagatelji so lahko samo samoupravni organi, ali družbeno-politične organizacije, ali poslovodni organi OZD

2. PODROČJE INOVACIJSKEGA PROCESA: navedite vsaj eno izmed 5 področij po čl. 27 Pravilnika o inovacijskih nagradah Iskre, navedenih v razpisu inovacijskih nagrad Iskre za leto 1988

3. NASLOV INOVACIJE: navedite naslov inovacijskega, oz. raziskovalnega dosežka, ki ga prijavljate

4. UPORABNIK RAZISKOVALNEGA DOSEŽKA — PROIZVAJALEC: navedite popoln naslov firme uporabnika, oz. proizvajalca

5. RAZISKOVALNE ORGANIZACIJE: navedite popolne naslove vseh sodelujočih raziskovalnih organizacij

6. INOVATORJI: po sklepu komisije za inovacijske nagrade Iskre omejite število predlaganih kandidatov. Navedite imena in priimke ter poklic inovatorjev, ki so bistveno prispevali k inovacijskemu dosežku, ločeno po raziskovalnih organizacijah. Če je število večje od tri, je potrebno za vsakega podrobno opisati njegov prispevek v prilogi B. — strokovna utemeljitev in dokumentacija

7. KARAKTERISTIKA INOVACIJE: odgovorite kratko na naslednja vprašanja:

7.1. Kaj je to, kar je navedeno v naslovu inovacije, čemu je namenjeno, kaj pomeni?

7.2. Ali so bile opravljene predhodne raziskave, kje in kdaj?

7.3. Zakaj je bilo potrebno opraviti RR nalogo, oz. kaj je bilo zahtevano in zakaj

7.4. Ali je bil program RR naloge v celoti opravljen? V čem je bistvo inovacije, kaj je bilo dejansko opravljeno in kakšni so rezultati: doseženi parametri, dosežena skladnost z morebitnimi predpisi in standardi in katerimi?

7.5. Kakšni so uspehi: prednosti nasproti drugim, v čem je morebitna dosežena tehnična izboljšava, izum; imena izumiteljev; ali je bila podeljena javna nagrada in komu; ali je bil izdelek nagrajen za dobro obliko in kje?

7.6. Katere faze domačega RR dosežka so dejansko opravljene: laboratorijske raziskave, prototip z dokumentacijo, izbrana tehnologija, pilotna proizvodnja z dokumentacijo, pridobljeni atesti, iznajdena nova metodologija, ustvarjalno uporabljeno znanje drugih, izpopolnjen knowhow, licenca ipd.

8. USPEH PRENOSA V PRAKSO (V PROIZVODNJO IN/ALI NA TRŽIŠČE): odgovorite na naslednja vprašanja:

8.1. Ali so izdelani konstrukcijski načrti, izdelani postopki, normativi časa, materiala? Ali je izdelana proizvodna dokumentacija — delavniški načrti, predpisi in dr.?

8.2. Ali je opravljena analiza tržišča, izdelan investicijski elaborat, dokončana investicijska izgradnja, opravljena poskusna proizvodnja, osvojena redna proizvodnja, razširjene obstoječe zmogljivosti, zgrajena in/ali opremljena nova tovarna, obrat, oddelek in dr.?

8.3. Ali izdelki ustrezajo zahtevam porabnikov, tržišča, veljavnim standardom — katerim? Ali je osvojeno tržišče, vzpostavljene prodajne poti, servis in povratne informacije?

9. EKONOMSKI UČINEK: odgovorite na naslednja vprašanja

9.1. Fizični obseg in vrednost proizvodnje ter izvoza in devizni učinek pred uvedbo in po uvedbi inovacije in v prihodnje na delavca. Isto v razmerju do celotne proizvodnje in izvoza OZD.

9.2. Drugi učinki: izboljšanje tehnološke konkurenčnosti Iskre; uvedba moderne tehnologije; uporaba visokega deleža znanja in nizkega deleža materiala — zlasti uvoznega; povečanje produktivnosti; omogočen prihranek na energiji, ali druga korist, ali prednost, kot npr. povečanje varnosti pri delu, kvalitete izdelkov in dr.

10. NAČRTI: odgovorite na naslednja vprašanja:

10.1. Načrtovane zmogljivosti v 5-letnem planu (investicije vzgradbe in opremo, fizični obseg proizvodnje in % povečanja, % povečanja CP in dohodka ter dohodka na delavca, primerjava cen na domačem in zunanjem trgu pred in po investiciji, nadomestitev uvoza, % povečanja, ali začetek izvoza, devizni prihranek, akumulativnost naložbe, zaposlenost in sprememba kvalifikacijske strukture

10.2. Kooperacija med OZD Iskre in zunanjimi

10.3. Tržišče (obdržali, ali razširili bomo dosedanje tržišče, osvojili bomo nova tržišča)

10.4. Širši družbeni interes (perspektiva razvoja gospodarstva, širjenje na nerazvita gospodarska področja, vključevanje v srednjeročni načrt razvoja DO, SOZD, SRS, dobili smo spodbudo za uvedbo novih programov raziskav in/ali proizvodnje in/ali trženja, zmanjšano, ali odpravljeno je onesnaževanje okolja in dr.).

OPOMBA: Pristojni organ mora s podpisom in žigom potrditi točnost navedenih podatkov.

Nova pogodba s sovjetskim kupcem opreme

Pogodba med Iskrino tovarno keramičnih kondenzatorjev iz Žužemberka in sovjetskim ministrstvom za elektroniko o dobavi tehnološke opreme za proizvodnjo večslojnih keramičnih kondenzatorjev pomeni potrditev dolgoročnega sodelovanja med Iskro in sovjetskim partnerjem. KEKO je začel izvažati opremo v SZ pred dvema letoma.

To, slednjo pogodbo bodo žužemberški Iskraši realizirali v letih 1989 in 1990, računajo pa na večje posle tudi v poznejših letih.

Seveda bo marsikaj odvisno tudi od zmogljivosti v sami tovarni, saj so bile kapacitete strojne delavnice sprva namenjene le lastnim potrebam. Pisali smo že, da se prav zdaj pripravljajo na investicijo v tako imenovani KEKO 3. Naložba v nove zmogljivosti bo

predvidoma končana že do oktobra letos.

Pogodbo o dobavi Iskrine tehnološke opreme za proizvodnjo večplastnih keramičnih kondenzatorjev sta v Žužemberku podpisala direktor KEKO Dušan Lavrič in direktor sovjetskega uvoznega podjetja Inelma Tehnopromimport Popov Valerij Petrovič. Slovesnosti ob podpisu in obisku tovarne v Žužemberku so se udeležili še član ministrstva elektro-

nike SZ Gajdamakin Vladimir Tihonov, predsednik Izvršnega sveta skupščine občine Novo mesto Ivo Longar, vodja sektorja inženiring v KEKO Peter Bavdek, vodja komercialnega sektorja v KEKO Vid Petek, vodja sektorja SZ v Iskri Commerce Šrdjan Masleša, izvozni komercialist v tem sektorju Stane Selan in Brane Knez iz Iskrinega predstavništva v Moskvi.

Lado Drobež

Iskra Baterije Zmaj

Krožki za izboljšanje proizvodnje

V okviru projekta Celovito obvladovanje kakovosti smo si zastavili nalogo, da bomo uvedli krožke za izboljšanje proizvodnje, oz. poslovanja. Tako smo v TOZD Specialne baterije aktivirali krožke v oddelku

Člani najboljšega krožka za izboljšanje proizvodnje v Zmaju

depol paste in mlina, v oddelku 4 R 25 in v oddelku 6 PF 22. V TOZD Baterije delajo krožki na paperlined linijah v izmenah in montažni liniji 3 R 12. V sredini novembra lani pa so na lastno pobudo formirali v finančnem področju DSSS krožka v oddelku plačilnega prometa in saldakontov.

Do sedaj so člani krožka razpravljali in podali predloge rešitev za naslednje probleme: doziranje, raztros in transport MnO₂, zanesljivost, merjenja omočljivosti depol paste in ureditev transportnih poti. K izbiri problemov so jih vodili različni nagibi kot so: zmanjšanje izgub materiala, od drobnih prihrankov do milijonskih vrednosti, varnost pri delu in kakovostnejše delo. Nekateri predlogi so že realizirani; sprememba palet, popravilo in spremembe na merilni napravi za merjenje omočljivosti. Predlogi, ki so investicijske narave pa čakajo na poslovno odločitev.

Hkrati vam predstavljamo krožek oddelka depolarizacijske mase in mlina, ki je svoje delo pričel zelo ambiciozno. Za njihov pristop k delu in prve rezultate jih za leto 1987 proglašamo za najbolj uspešen krožek.

Člani najboljšega krožka so: Silvo Pajek, vodja krožka, Božo Sever, namestnik vodje krožka, Janez Medved, Silvo Hajdinjak, Franc Ulčar, Anton Končar, Alojzija Zorc, Jože Ložar, Zdenka Toplišek, Stane Prosen, Marko Sinjur, Alojz Mikelj, Slavko Frkal, Janko Medved, Alojz Kastelic in Bojan Rus.

Silvo Hajdinjak

Zaščita za zaščito

Na XVI. konferenci trženja Iskre so bile z več strani izpostavljene programske motnje in konkurenca znotraj Iskre kot posledica nekontroliranih programov, ki so jih imele določene delovne organizacije v preteklosti in se danes žal kažejo kot bistveni motilni faktor v razvojnem in tržnem prostoru Iskre na domače in tuja tržišča. Takšen primer »pravljice o jari kači in steklem polžu«, ki bi ga morali že pred leti v Iskri razčistiti in postaviti v meje poslovne etike, je področje tehnične zaščite objektov.

Kako in kdaj smo začeli?

Tehnična zaščita objektov ima v delovni organizaciji Avtomatika že dolgoletno tradicijo, saj smo na področju protipožarne in protivlomne zaščite na trgu prisotni že dobrih 25 let. Nekako v obdobje 1977. leta sodi ideja o sistemu kontrole pristopa, ki je dobila prvo konkretno obliko v tako imenovanem Priskonu, vendar pa le-ta ni prišel na trg. Že v 1981. letu pa je TOZD Razvojni inštitut med razvojnimi nalogami iz temeljev plana delovne organizacije Avtomatika do 1985. leta in v sklopu strateških nalog SOZD Iskra, predložil nalogo — Mikroročunalniška izvedba kontrole pristopa in gibanja oseb na osnovi nadzora, z izrednim poudarkom na raziskavi in kreaciji strategije delovanja tega sistema, ki mora zajeti, tako dinamični razvoj družbe, kot tudi ustrezno tehnološko raven. Iz poročila o poteku razvojno-raziskovalnih nalog v 1982. letu, sofinanciranih iz združenih sredstev v SOZD Iskra, je nato razvidno, da je omenjena naloga v okviru projekta Kontrolni nadzor objektov z mikroročunalniškimi vodnjem že v teku, torej tu-

di s strani Iskre verificirana. Kljub zapetljajem okoli prekrivanja programov nadzornih sistemov v Iskri, ki so sledili od 1984. leta dalje, je Avtomatika prvič omenjeni sistem pod oznako Sipkon, predstavila javnosti na sejmju Civilne zaščite v Kranju in nato še na sejmju Elektrone, v Ljubljani 1984. leta.

Kaj je Sipkon?

Sistem pristopne kontrole omogoča kontrolo pristopa in prisotnost oseb v posameznih ščitnih objektih s pomočjo osebne identifikacijske kartice z magnetnim zapisom. Njegova največja moč je v tem, da je možna različna zgradba in uporaba sistema, temelječa na osnovnih gradnikih sistema in zahtevah uporabnikov.

Trenutno sta v tem smislu razvojno, proizvodno in tržno pripravljene dve različni sistema: varovanje strateških objektov in optimiranje registracije delovnega časa.

Osnovna ideja pri varovanju strateških objektov je v čim popolnejšem nadzoru kritičnih predhodnih mest ter selekciji prehodov za upravičene in neupravičene osebe. V ta namen je možno v sistem

SIPKON fleksibilno vstaviti večje število: osebnih, časovnih, prostorskih, uporabniških in zaščitnih kod, ki ščitni objekt večplastno razdelijo do najmanjših modulov.

Drugačni cilji so realizirani s sistemom za optimiranje registracije delovnega časa, ki poenostavi in izboljša zajem in pripravo podatkov za avtomatsko obdelavo OD ter rešuje in optimira nekatere ključne naloge iz organizacije dela tega sektorja.

Vse take in podobne naloge opravljajo naslednji osnovni gradniki sistema SIPKON:

— osebna identifikacijska kartica z magnetnim zapisom (ID kartica)

— terminal pristopne kontrole (TEPKON)

— nadzorni center pristopne kontrole.

Vsaka pooblaščenca oseba ima svojo ID Kartico, na kateri so z magnetnim zapisom zabeleženi vsi potrebni podatki za ugotavljanje lastnika kartice in upravičenost, ali neupravičenost njegovega pristopa v ščitni prostor (objekt). Poleg tega pa so na čelni strani ID kartice zabeleženi tudi vsi podatki, ki služijo za vizuelno osebno razpoznavo nosilca ID kartice (fotografija, tisk).

Obstaja pet osnovnih izvedb terminalov pristopne kontrole (TEPKON): štiri glavni terminali (R/W, R/FN, R/F, R) in en pomožni satelitski terminal (S). Glavni terminali so popolne mikroročunalniške enote, ki lahko delujejo samostojno, ali v programski navezi z nadzornim centrom. Nekoliko drugače je s satelitskimi terminali, ki lahko delujejo le v navezi z glavnimi terminali ter so namenjeni predvsem za podporo glavnim terminalom pri mikroupravljanju perifernih enot in za povečanje propustnosti ob konicah. Vsi terminali TEPKON so zgrajeni po osnovnih zahtevah alarmne tehnike ter so ustrezno protisabotažno zaščiteni.

Nadzorni center je centralno mesto, ki se ga lahko povsem po dredi uporabniki želijo in opravlja funkcije: od enostavnega koncentriranja pretoka podatkov v sistemu

Počitniška praksa

Vsi študenti so po pogodbi o štipendiranju dolžni opravljati počitniško prakso. Tretji člen pogodbe zavezuje študenta, da ob zaključku šolskega leta opravi enome-sečno delovno prakso. Učencem usmerjenega izobraževanja se pri tem upošteva že med šolskim letom opravljeno proizvodno delo.

Poleg študentov je bilo na praksi 8 tujih študentov (Portugalska, Holandija, ZRN, Turčija, Kongo, Kitajska) — sodelovanje z UK ZSMS Ljubljana, mednarodna izmenjava strokovnih praks.

Študenti so opravljali prakso pretežno v juliju in avgustu, nekaj študentov pa v juniju, septembru in oktobru. Precej praktikantov je moralo prakso deliti na dva dela zaradi kolektivnega dopusta, kar pa ni bilo najbolje.

Ob zaključku počitniške prakse smo opravili naslednji analizi:

— analiza del in nalog, ki so jih študenti opravljali,

— analiza ankete, ki so jo študenti izpolnili ob koncu prakse. Študenti prvih letnikov fakultete za elektrotehniko so opravljali razna umerjanja in testiranja relejev, modulov, podsistemov za Ljumo in NP — 37 in kontrolo vhodnih gradiv.

Študenti drugih letnikov fakultete za elektrotehniko so se uvajali v delo s pomočjo računalnikov,

spoznavanje in pomoč pri izdelavi tehnične dokumentacije in pomoč pri razvoju naprav (CNC 2T).

Študentje tretjih letnikov fakultete so bili v večini na praksi v Razvoju, kjer so sodelovali pri izdelavi tehnične dokumentacije, modelov različnih vezij, pri razvoju programske in aparturne opreme, pri izdelavi računalniških programov, ipd.

Analiza ankete

Ob koncu prakse so študenti izpolnili anketo, ki je vsebovala vprašanja v zvezi z uspešnostjo prakse.

Anketo je izpolnilo 60 praktikantov študentov Fakultete za elektrotehniko. Vprašanja so bila naslednja:

1. ali je bilo delo ustrezno stopnj izobrazbe in če si bil z delom zadovoljen?

2. kako je mentor vodil tvoje delo?

3. pripombe in želje v zvezi s prakso!

AD 1) Praktikanti so pohvalili pestrost dela, samostojnost na delu, ustrezne pogoje dela, pomoč mentorjev, tovariški odnos sodelavcev, možnost dopolnilnega znanja iz nekaterih področij, spoznavanje, oz. osvajanje novih znanj.

Stanje po TOZD je bilo:

TOZD	Število študentov	Na praksi	Po stopnjah	
			IV. - V.	VI. - VII.
Naprave	24	32	12	20
AVN	17	21	7	14
TELA	16	14	7	7
Sistemi	31	18	6	12
RI	25	22	1	21
Trženje	13	7	-	7
Orodja	6	6	6	-
Stikalni elem.	7	7	7	-
DSSZ	3	3	-	3
Skupaj	142	130	-	-

4 študenti so opravili prakso v tujini (ČSR, ZRN, Kanada)

+ Na praksi so tudi študenti prvih letnikov TOZD Razvojni inštitut, TOZD Trženje, TOZD Sistemi

SIPKON in njihov prenos v računalnik višjega reda (poslovni računalnik), do aktivnejše vloge v sistemu, ko se prek konzolnega terminala pošilja makro instrukcije proti distributivnim terminalom TEPKON in se izvaja obsežnejše procesiranje podatkov v samem nadzornem centru (PC, VAX, IBM, TIM).

Tržišče zahteva kvalitetne in tehnološko sodobne sisteme

Predno je lahko Avtomatika, oz. Inženiring biro za zaščito v TOZD Sistemi ponudil na tržišču Sipkon, ki vključuje kompletno ponudbo od programskih paketov, strojne opreme, montiranja, testiranja do servisiranja in šolanja, je bilo potrebno vložiti veliko dela; tako delavcev v TOZD Razvojni inštitut (sistem je bil v celoti razvit doma) v TOZD Naprave za energetiko in Sistemi kot tudi nič manj pomembnih tržnih raziskav in obdelave trga, ki so bile opravljene v TOZD Trženje in v sodelovanju z nekaterimi.

Skupaj 20 sistemov s 150 registriranimi mesti, ki so bili, ali bodo v kratkem predani uporabnikom (do zaključka prvega četrletja letošnjega leta), potrjujejo našo prisotnost praktično po vsej Jugoslaviji. Od

teh so vsekakor najpomembnejše reference Zvezni izvršni svet Beograd, SDK Ljubljana in Novo mesto, Brodograđevna industrija Split, ŽTP Zagreb itd. K temu lahko referenco v domači hiši, kjer je sistem trenutno v poskusnem obratovanju in k realizaciji katerega so v veliki meri pripomogli delavci Področja za organizacijo v delovni skupnosti za skupne zadeve.

V katerem grmu tiči zajec?

Na trgu. Če smo v Iskri prišli že tako daleč, da v teh težkih gospodarskih razmerah prodajamo tisto, kar pomeni rešitev za posamezne TOZD, oz. delovne organizacije, to še ne pomeni, da si lahko dovolimo tudi to, da dva referenta, ali celo eden, katerekoli Iskrine filijale ponuja kupcu istonamenska prospekta sistema, ki ju loči le oznaka, naslov Iskrine proizvajalke in morda še nekaj manjših tehničnih lastnosti. (NIHIL NUOVO SUB SOLEM!)

Naša politika ni, da Iskra vodi konkurenco znotraj sistema

S temi besedami, ki jih je izrekel

predsednik PO SOZD Iskra, Franc Šifkovič na že omenjeni konferenci trženja, zaključujem prispevek. In sicer v upanjih in želji vseh prizadetih, da njegovo zagotovilo, da moramo s takšnim vedenjem nehati in oblikovati programske skupnosti

kot usklajevalno institucijo, ki bo praktično reševala nakopičene programske probleme, ne bo ostalo zapisano samo na papirju med sklepi konference.

(SIT TIBI TERRA LEVIS!)

Š. D.

Iskra

Iskra — SOZD elektrokovinske industrije n.sol.o.

Izobraževalni center
61001 Ljubljana, Trg revolucije 3

razpisuje strokovno usposabljanje po programu:

Izvajanje sistema IS 9000

v času od 24. 2. do 26. 2. 1988

Strokovno usposabljanje je skladno s programom zagotavljanja kakovosti elektronskih elementov po sistemu IS 9000 v Iskri in programom uvajanja tega sistema. Izobraževanje je namenjeno glavnim kontrolorjem in vodjem preizkusnih laboratorijev v sistemu IS 9000, delavcem v razvoju, nabavi in prodaji.

Sistem za zagotavljanje kakovosti elektronskih elementov IS 9000 (skrajšano IS 9000), je sistem elektronskih elementov ocenjene kakovosti, temelji na osnovah, ki so v celoti prevzete iz ustreznih mednarodnih sistemov in pospešuje Iskrin izvoz elementov in sistemov višjega kakovostnega razreda.

Glavni kontrolor s svojimi pooblaščenimi sodelavci in organizator in nosilec sistema IS 9000 v organizaciji združenega dela, ki proizvaja elektronske elemente in mora zato obvladati vse podrobnosti sistema IS 9000. To znanje pridobi na tem seminarju.

Vsebina:

1. Osnove sistema IS 9000

- razvoj in vzpostavitev sistema
- zagotavljanje kakovosti elektronskih elementov po IS 9000
- zgradba zagotovitvenih standardov
- organizacija in funkcioniranje sistema

2. Postopki za ocenjevanje kovosti

- naloge proizvajalcev elementov
- kvalifikacijska odobritev elementov
- splošne zahteve za kontrolo
- kontrola kakovostne ustreznosti
- sistem spuščanja v prodajo
- overjeni zapisi o preizkusih

Vodja programa: Zoltan Zemljič, ing. Iskra IEZE, Ljubljana

Čas in kraj: S programom strokovnega usposabljanja bomo pričeli dne 24. 2. 1988 ob 9. v Škofji Loki, v Hotelu Transturist. Zaključek seminarja predvidevamo 26. 2. 1988 ob 14.

Prijave: Prijavnice pošljite najpozneje do 9. 2. 1988 na naslov: SOZD Iskra, Izobraževalni center, Ljubljana, Trg revolucije 3/E-12.

Podrobnejše informacije lahko dobite pri vodji programa Zoltanu Zemljiču, tel. št.: 061/576-231, ali v Izobraževalnem centru SOZD Iskra, tel. št.: 061/222-212.

Marjana Bevc

Štipendistov

Vzroki nezadovoljstva so bili:

- pomanjkanje dela v času dopustov,
- preveč študija literature,
- pričakovali so več praktičnega dela, želeli bolj strokovno delo in več povezanosti s šolskim programom.

AD 2) mentorji so bili praktični v večini primerov zadovoljni. Nekaj pripomb je bilo le na tiste mentorje, ki kljub velikim prizadevanjem niso uspeli nuditi ustreznega, predvsem samostojnega dela praktikantom. Pri analizi teh pripomb smo ugotovili, a se to lahko zgodi predvsem takrat, ko je praktikant vključen v timsko delo. V takšnih primerih je težje ločiti posamične segmente dela, kjer bi se praktikant lahko uveljavljal, še posebej, če ni dovolj samozavesten v svojem znanju.

AD 3) V zvezi z zadnjim vprašanjem se je največkrat ponovila pripomba, da je praksa za »fakultetnike« predolga. Tri tedne prakse bi bilo dovolj.

Ostale pripombe:

- več samostojnega dela ob pomoči izkušene osebe,
- zahtevnejša dela, seznanitev z aparaturami,
- tečajji, ali drugačne oblike usposabljanja v računalništvu,
- menjava delovnega mesta — kroženje,

— na fakulteti ni dovolj praktičnih vaj, zato študentje pričakujejo le-te na praksi,

— praktikant naj bi se najprej seznanil z nekim problemom teoretično, potem pa bi pridobil znanje uporabil tudi v praksi.

— en mentor naj bi imel več praktikantov, ki bi jim dajal naloge, jih nadziral in bil tudi ustrezno nagrajen,

— študentje bi lahko delali na enostavnejših projektih, skupine pa bi izbirali glede na stopnjo in smer izobrazbe,

— upoštevati želje in znanje praktikanta ne pa trenutne potrebe delovnega procesa,

— poletno gnečo bi lahko ublažili tako, da bi štipendisti prakso opravljali že med letom,

— želeli bi bolj spoznati svojo TOZD.

Ob zaključku prakse lahko ugotovimo, da bo treba nekatere predloge praktikantov upoštevati pri organizaciji prakse za naslednje leto. Smotri prakse naj bi bili v tem, da bi štipendisti ob ustreznih praksi čim več pridobili na strokovnosti, da bi ob delu čutili pripadnost TOZD katerega štipendisti so.

TOZD pa naj bi ob nudenju prakse čimbolj usposobil svojega bodočega delavca ter ga motiviral za nadaljni študij in pridobivanje strokovnega znanja.

Letošnje leto kvalitete v Avtoelektriki

Informacija o lanskoletnih rezultatih poslovanja, ki so bili kljub zaostrenim pogojem gospodarjenja razmeroma uspešni, še posebej mislimo tu na ugodne izvozne rezultate, saj je 3700 članski kolektiv prodal na tuje trge za 22 milijonov dolarjev, potrditev letnega plana 1988 in delovna disciplina, predvsem kritika na predčasno zapuščenje delovnih mest, to so bile poglobitve točke ponedeljkove seje predsedstva konferenca OO Sindikata Iskre Avtoelektrike Nova Gorica, 18. po vrsti, sicer pa prve v letošnjem letu.

Dobri lanski rezultati

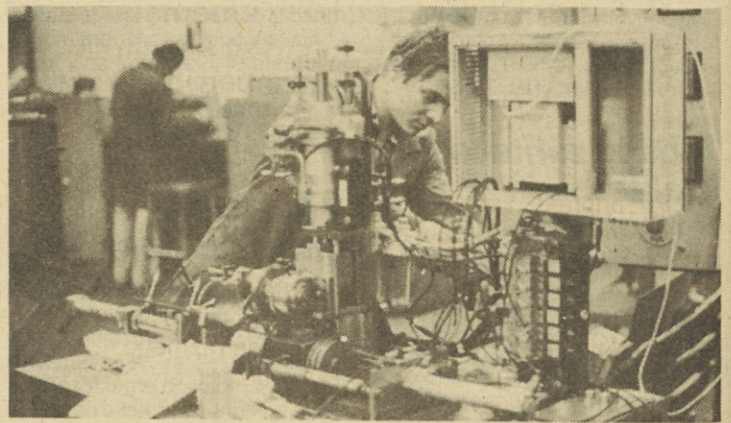
Konferenco je sklical in vodil predsednik sindikata Miloš Vodopivec, glavni direktor Robert Žerjal pa je na najlepši možni način, predvsem pa izredno razumevajoče podal smeli in drzen plan za leto 1988. Delegati so ga po daljši razpravi sprejeli, oziroma v celoti podprli in ga dali v obravnavo in sprejem delavskim svetom temeljnih in delovne organizacije.

Uvodoma je Robert Žerjal nanzal nekaj rezultatov iz leta, ki se je pravkar izteklo in z zadovoljstvom ugotovil, da so vsi rezultati v okviru pričakovanih, torej planiranih. Še posebej je izrazil zadovoljstvo ob postavki, da se je povečala produktivnost v Avtoelektriki glede na leto poprej za celih 11,5 odstotkov, kar je, gledano skozi prizmo produktivnosti v naši republici izredno ugodno in seveda pohvalno. Tudi na področju plana prodaje so rezultati ugodni, saj so plan prodaje presegle za 11%, kar seveda tudi ni malo. In kot smo uvodoma že omenili, izvozne rezultate so tudi realizirali tako, kot so si zapisali v letni plan.

Te in še druge ocene pa so bile vodilo pri izdelavi plana za letošnje leto.

Ostra kritika nedisciplini

Nič ni presenetljivo, če se vleče skozi plan kot rdeča nit — izvoz in še enkrat izvoz, vendar na nekoliko drugačnih osnovah, kar z drugimi besedami pomeni, priti z izdelki Avtoelektrike še močneje v prvogradnjo pri znanih svetovnih proizvajalcih osebnih in tovornih vozil ter motorjev. To mora biti strateška točka kolektiva Avtoelektrike. Edino ta prisotnost, torej izdelki za prvo vgradnjo bo, lahko zapišemo kar preživetje ter kos konkurenci na tujih in domačih trgih. Tudi doma se že pojavlja konkurenca, saj ne smemo pozabiti na tovarno avtoelektrike v Rudi Čajevec in v El Niš. Te in svetovne konkurentne bo moč obvladati edino le z modernimi, ceneniimi in nenazadnje kakovostnimi proizvodi. Tuji kupci zahtevajo izdelke brez napak, v garancijskem roku pa je lahko dopustnih le 0,5% reklamacij. To pa je bore slaba tolažba, vendar je tako, zato pride

Detajl iz bovške Iskre

res do izraza kvaliteta, le kakovost.

Leto kakovosti

Prav zato, da bi čim uspešneje prebili težnjo pri izgrajevanju in obvladanju sistema celovite kakovosti, ki zahteva sodelovanje vseh zaposlenih pri uveljavitvi načela »kakovost je prva«, so se v Avtoelektriki odločili, da letošnje leto proglasi-jo za »leto kakovosti« v katerem bodo obdelali naslednja vprašanja s področja celovitega obvladovanja kakovosti: 1. Postavitev politike celovitega obvladovanja kakovosti v Avtoelektriki s cilji. 2. Zagotavljanje kakovosti v razvoju novega izdelka. 3. Zagotavljanje kakovosti nabavljenih materialov. 4. Zagotavljanje kakovosti v proizvodnem procesu, vključno s poslovanjem z delovnimi sredstvi. 5. Zagotavljanje kakovosti pri prodaji (servisna dejavnost, reklamacije, izobraževanje kupcev). 6. Izobraževanje o celovitem obvladovanju kakovosti in ostale aktivnosti za zagotavljanje kakovosti v letu 1988. 7. Dokončanje

priročnika za celovito obvladovanje kakovosti, ki je zbir organizacijskih predpisov in pregled pravilnikov ter drugih samoupravnih aktov, s katerimi predlagajo, organizirajo, koordinirajo, izvajajo in nadzorujejo dejavnosti ter ukrepe za celovito obvladovanje kakovosti.

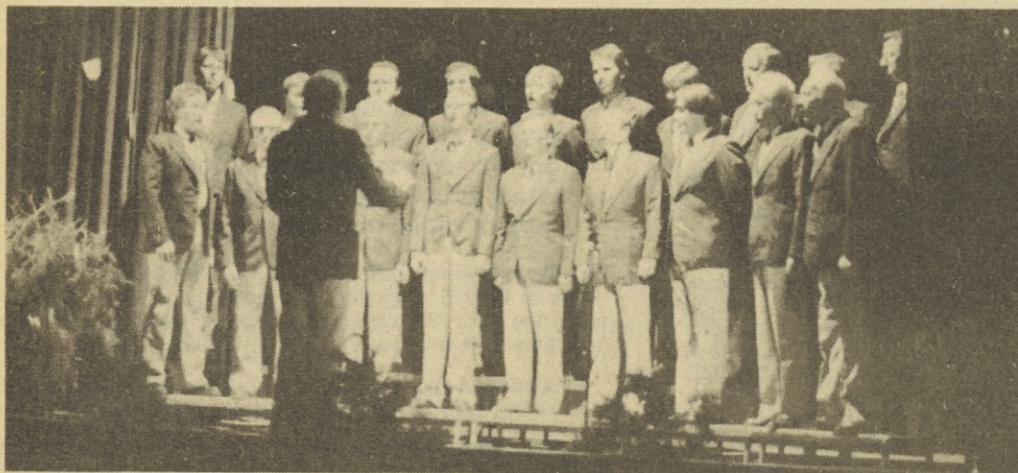
Imenovali so poseben odbor za izgrajevanje sistema celovitega obvladovanja kakovosti, ki ga vodi glavni direktor Robert Žerjal.

Proglášeno leto 1988 za leto kvalitete pa seveda ne pomeni le kvaliteto izdelka, ampak mnogo več. Biti mora leto kvalitete dela, leto kvalitete osebnosti človeka, prisotnosti na delovnem mestu. In prav v zvezi s tem je bila izrečena ostra kritika na ponedeljkovi seji, saj je zapušča nje delovnih mest in predčasen odhod pred vratarnico po 10, 15 in več minut pred iztekom delovnega časa že kar kroničen pojav, ki mu je treba napraviti konec!

Da se ta »bolezen« enkrat za vselej odpravi, so se strinjali vsi prisotni, za izvajanje tega sklepa pa so odgovorni neposredni vodje. Odveč je poudarjati, da bodo kršitelji krepko kaznovani, v ponavljajočih se prekrških pa bo sledila celo najstrožja kazen.

Nikakor namreč ne gre skupaj predčasno zapuščenje delovnih mest in ugotovitev glavnega direktorja, ki je dejal: »Z izdelki, ki jih osvajamo in so že osvojeni, smo tako blizu svetovni konkurenci, da doslej še nikoli nismo bili... Seveda je vsaka primerjava teh dveh nasprotij sila težka, zato naj nam prodre v zavest ugotovitev in obveza, da moramo biti na delovnem mestu res toliko časa, kot je zapisano v črki Zakona. Čeprav se v današnjem zapisu nismo preveč spustili v podrobnosti plana za letošnje leto, pa naj še enkrat zapišemo, da je drzen in smel, a uresničljiv. Seveda le pod pogojem, če bomo vsi in vsak upoštevali vse tisto, s čimer smo se seznanili v tem sestavku s ponedeljkove seje predsedstva sindikata.

Marko Rakušček

Čudovit kulturni večer sta pripravila novogoriškim Iskrašem in drugim ljubiteljem lepega zborovskega petja dva pevski zbora, ki delujeta pod Iskrino zvezdo. Na sliki moški pevski zbor »Iskra« Bovec. Več o tem kulturnem dogodku berite na zadnji strani.

Za 5.200 članski kolektiv naredimo premalo

Kadrovske usmeritve Iskre Kibernetike za leto 1988 določajo, da bomo v delovni organizaciji zmanjšali število delavcev za 110, oz. od 5.205 na 5.007, ali za 2%. To bo pomemben in zelo zahteven korak, saj smo načrtovali, da nas bo konec leta 1991 približno 5.500 in smo v letu 1987 uspeli znižati število zaposlenih samo za 5 delavcev.

Pri pripravi plana za leto 1988 smo ugotovili, da nas je 300 preveč za sedanjí obseg dela. Če bi ob istih rezultatih imeli 300 ljudi manj, bi do konca leta imeli takšen ostanek dohodka, ki bi pokríl večíno investicijskih potreb in potreb družbenega standarda. Ker je zmanjšanje števila zaposlenih v takšnem obsegu nemogoče, moramo narediti več.

Za zmanjševanje delavcev imamo zaenkrat le veliko željo, ne pa tudi potrebne volje. V delovni organizaciji imamo precej ljudi, ki so disciplinski problem in nimajo volje do dela, saj se izmikajo delu, izostajajo z dela, ne morejo delati zaradi vinjenosti ipd. V delovnem razmerju so takšni delavci lahko samo zaradi velike solidarnosti drugih delavcev, ki so pripravljeni zanje delati in zaradi njih imeti tudi nižje

OD. Drugače si ne moremo razlagati odločitev delavskih svetov, ki vztrajno razveljavljajo sklepe skupne disciplinske komisije o prekinitvah delovnega razmerja.

Druga rezerva je neustrezno izkoriščanje delovnega časa, ki je preveč prilagojeno samo potrebam delavcev. Poglejmo samo ljudi, ki 20 minut pred pričetkom malice stojijo pred bifeji in restavracijo in se zadržujejo povsod tam, kjer jim ni mesto.

Rezerve so tudi pri bolniških izostankih, skrajšanih službenih odsotnostih, odsotnostih zaradi opravljanja raznih funkcij in mukotrpnih sestankov, ki so dolgi tudi zaradi slabe pripravljenosti in nesposobnosti vodij sestanka.

To so rezerve, zaradi katerih ni treba nobenih novih investicij in nobenih organizacijskih sprememb. Treba je le pričeti delati vestno in marljivo

ter stalno izpopolnjevati svojo strokovnost. Seveda pa se vse prične pri vodjih dela, ki morajo biti zgled in morajo v primeru neizpolnjevanja de-

lovnih obveznosti tudi ustrezno ukrepati.

Svoje delo lahko izboljšamo in napravimo za 300 ljudi več pa ne bo treba nobenemu odhajati iz kolektiva. Če tega ne bomo storili, potem bodo odhajali tisti, ki so se naveličali stalno opozarjati na napake in obupali nad našo ležernostjo.

Nace Pavlin

- optične in informacijske naprave in
- skupne dejavnosti, ki so usmerjene v izpolnjevanje prioritet.

Obraznava je temeljila na ugotovitvah dogajanja na trgu, gospodarskem in razvojnem načrtu, rangiranju pomembnosti izdelkov, investicijah ter na oblikovanju programa v zvezi s tem.

Programska usmerjenost Kibernetike predvideva aktivnosti, kot so uvajanje mikroelektronike v izdelke, digitalizacija naprav, dograjevanje merilno-procesnih sistemov, racionalna poraba energije, racionalno vodenje zahtevnih procesov in marketing, ki je potreben za vse te aktivnosti.

Problemov na teh področjih je izredno veliko, posebno pereči so kadri, oprema, prepočasno prilagajanje tržnim potrebam ter odgovornost skupnih dejavnosti, ki podpirajo glavne dejavnosti.

Na razgovorih so bili sprejeti konkretni sklepi, ki jih bo treba izvajati v TOZD in Delovni skupnosti, seveda v okviru samoupravno sprejetih planov. To bo pripomoglo k boljši programski usmeritvi delovne organizacije.

Nace Pavlin

Razvojne prioritete

V delovni organizaciji te dni potekajo razgovori o vzpostavitvi programskih prioritet v procesu opuščanja in uvajanja izdelkov. Za razvojno dejavnost v delovni organizaciji združujemo letno ca. 15 milijard dinarjev. Največ od tega porabimo v TOZD, kar 68%, v okviru DO 23% in v okviru SOZD 9%. Sredstva, namenjena razvoju niso velika, vendar je to pravzaprav največ, kar lahko za to name-nimo. Gospodarstvo je namreč obremenjeno vsako leto z večjim bremenom, zato so pogoji poslovanja in trženja vse težji in tudi za razvoj se zmanjšujejo sredstva.

Obraavnani programi so v DO Kibernetika razdeljeni na:

- robotizacijo in krmilja,
- merilno tehniko in energetske sisteme,

Judita Starc, Ernest Burja in Miodrag

Na slavnostnem zasedanju delavskega sveta Iskre Commerce — bilo je tik pred novim letom — so podelili tri nagrade delovne organizacije, deset priznanj svojim delavkam in delavcem ter štiri priznanja poslovnim partnerjem oz. zunanjim sodelavcem. Podelili so tudi priznanja delovnim jubilarantom, med njimi Juliju Novljanu in Rajku Cankarju za štiri desetletja dela v Iskri.

Po že ustaljeni navadi je zadnja seja delavskega sveta Iskre Commerce tik pred novim letom, po tradiciji pa je razdeljena na, lahko bi rekli, redni in slavnostni del.

Slavnostni del je odprl predsednik delavskega sveta Vili Zorko, slavnostni govornik pa je bil glavni direktor DO Janez Vipotnik. Izredno kritično je spregovoril o položaju v širšem okolju — gospodarskem, političnem, kulturnem, pri tem pa poudaril, da ni čas za pesimizem in malodušje, saj ne peljeta nikamor. Seveda se je dotaknil tudi uspehov Iskre Commerce in Iskre, zlasti izvoznih rezultatov na razviti zahod.

V nadaljevanju slavnostnega zasedanja je Iskra Commerce že četrty podelila nagrade za trajnejše ustvarjalno delo in dosežke v razvoju trajnega pomena, ki so prispevali k uresničevanju in napredovanju DO Iskra Commerce na področju trženja, družbeno-ekonomskega utrjevanja DO IC in razvoja delavskega samoupravljanja ter uveljavljanja in utrjevanja družbeno-političnih dejavnosti v DO

IC. Nagrade so prejeli Miodrag Krečković, Ernest Burja in Judita Starc. (Objavljamo nekoliko skrajšane obrazložitve teh najvišjih nagrad Iskre Commerce).

Miodrag Krečković — direktor predstavništva v Moskvi:

V obdobju po letu 1982, ko je tov. Krečković postal direktor predstavništva v Sovjetski zvezi, je dosegla Iskra na tem tržišču velike poslovne uspehe: od izvoza 47,5 mio leta 1982 do 80,8 mio v letu 1985. V času njegovega mandata so DO Iskre izvozile za preko 350 mio \$ svojih izdelkov. V vedno težjih pogojih za plasma naših izdelkov v Sovjetski zvezi, je tov. Krečković pokazal veliko smisla za sodelovanja s sovjetskimi partnerji, odnose z DO in svojimi sodelavci v predstavništvu in Iskri Commerce. S pametnimi predlogi in sugestijami je veliko pripomogel, da se je kljub nekaterim že zastarelim programom naš izvoz iz leta v leto

Miodrag Krečković — zaradi službene zadržanosti se ni mogel udeležiti slavlja, na katerem so mu podelili nagrado IC.

Nagrajenca IC za leto 1987 sta bila tudi Judita Starc in Ernest Burja.

IC je svojim delavkam in delavcem podelila deset priznanj.

Že po tradiciji podeli IC priznanja tudi poslovnim partnerjem, oz. zunanjim sodelavcem.

povečeval. Zaradi njegovih sposobnosti in dobrih ljudskih lastnosti, mu je vodstvo Iskre Commerce podaljalo mandat za eno leto in ker ne more poiskati ustrezne zamenjave, predlaga, da se mu mandat podaljša še za eno leto, to je do konca leta 1988. Tudi to je priznanje za njegovo uspešno delovanje na tržišču Sovjetske zveze.

Ernest Burja — direktor filijale Maribor:

S svojimi delovnimi sposobnostmi se je izkazal že v prejšnji delovni organizaciji TSN v Mariboru v nabavni dejavnosti, od koder je prišel k nam in je od leta 1969 do leta 1973 deloval kot uspešen komercialist. V filijali Maribor je bil leta 1973 imenovan za direktorja filijale. V vsem obdobju njegovega delovanja v Iskri Commerce je filijala Maribor beležila pozitivne rezultate ter krepila položaj Iskre v tem delu Slovenije. Posebej moramo poudariti njegovo angažiranost pri plasmaju javne telefonije v tej regiji, tako da imamo danes že sklenjeno tudi pogodbo za digitalno centralo 1240.

V svojem kolektivnu uživa zaupanje in spoštovanje. Lahko ocenimo, da ima pod njegovim vodstvom Iskra na področju regije Maribor enoten in celovit nastop.

Znan je tudi kot družbeno političen delavec tako v firmi kot v krajevni samoupravi.

Krečkovič — nagrajenci IC

Štiri desetletja dela v Iskri: Julij Novljan in Rajko Cankar, čestitamo!

Čestitke seveda tudi 35-letnim jubilarom dela — Srečku Razpotniku, Štefanu Brulcu, Francu Borku in drugim.

Judita Starc — vodja uvoznega sektorja za Telematiko:

Po letu 1961, ko je tov. Starčeva prišla v Iskro, so bile na področju telekomunikacij velikanske spremembe pri razvoju telefonskih central, terminalov in njihovih sestavnih delov. Kljub energetske in monetarni krizi, inflaciji in ostalim vsakodnevnim težavam pri uvozu blaga, namenjenega tej specifični proizvodnji, so njeno obsežno poznavanje uvoznih predpisov, maksimalno angažiranje in dolgoletne izkušnje pripomogle k uspešnemu napajanju proizvodnje z uvoznimi materiali.

Velik delež je prispevala pri razvoju nove tovarne računalnikov v Kranju, kjer je stekla proizvodnja poslovnih in procesnih mikroročunalniških sistemov.

Svoje bogato znanje in izkušnje je pripravljena prenašati na sodelavce, kar vsekakor prispeva k dobri odnosom, tako med sodelavci kot med poslovnimi partnerji.

Za dolgoletno marljivo delo v Iskri Commerce oz. enkratne dosežke na vseh področjih, ki vidneje prispevajo k poslovanju, uspehu in ugledu Iskre Commerce pa so podelili deset priznanj delovne organizacije. Prejeli so jih Zinka Kotar, Marija Šuster, Salem Omerbašič, Nedeljko Pleič, Mojca Perko, Bojan Novak, Marjeta Ocep, Ivanka Kitak, Janez Debevc in Nada Prašnikar.

Za trajnejše poslovno sodelovanje ali en-

Med tridesetletnimi jubilarji dela so prednjačili tisti, katerih domena je trženje na tujem.

ratne dosežke, ki so prispevali k uspehu, ugledu ali poslovnemu rezultatu Iskre Commerce pa so podelili priznanja štirim poslovnim partnerjem oz. zunanjim sodelavcem. Prejeli so jih:

Matevž Wakounig, zastopnik firme Intrade, zadolžen za sodelovanje z Iskro, je, kot je zapisano v predlogu za priznanje, pokazal izredno zavzetost in razumevanje in je navkljub številnim težavam veliko prispeval k napredku razvoja trženja Iskre v

Avstriji.

Ilija Jovanović, Agrovodina Novi Sad, TOZD Elnos. Prav po njegovi zaslugi so se odnosi z Agrovodino izredno razvili. Posebno pomembno je njegovo angažiranje pri plasmaju nekaterih pomembnih investicijskih poslov. Tudi obseg blagovne menjave se s to trgovsko organizacijo iz leta v leto povečuje.

Intereuropa Koper, filiala Ljubljana. Delavci Intereurope v Ljubljani, ki skrbijo za špediterske posle pri izvozu in uvozu blaga, opravljajo svoje delo korektno in ažurno, poleg tega pa se mnogokrat osebno angažirajo, da je blago pravočasno ocarinjeno. Prav urgentna carinjenja so v zadnjem času vse bolj pogosta, v takšnih primerih pa nam delavci Intereurope pomagajo s tem, ko se osebno angažirajo in ko nam svetujejo, kako bi določene probleme najbolje rešili.

Alenka Merhar, Akreditivni oddelek LB GB. Izvoz v Sovjetsko zvezo predstavlja 30% celotnega izvora IC, plačila pa se realizirajo preko akreditivnega oddelka Ljubljanske banke. Akreditivni pogoji sovsjetskih partnerjev so izjemno zahtevni, kljub zahtevani natančnosti pri delu in veliki količini dokumentacije, ki jo mora tov. Merharjeva pregledati, pa prispejo plačila kar najhitreje.

Delo tov. Merharjeve ni le strogo izpolnjevanje službenih dolžnosti, njeno razumevanje oziroma

posluš je profesionalno razumevanje delavca, ki gleda in pozna stvari tudi izven svojega okvira, je tovariško delo partnerja, s katerim je lahko sodelovati, kar v času naglice in preračunljivosti ni vsakdanja vrlina.

Slavnostno zasedanje delavskega sveta IC se je nadaljevalo s podelitvijo priznanj jubilarom. V letu, ki se je izteklo, je bilo v IC-ju kar 88 jubilarov 10-letnega dela. Seveda bi v našem tedniku porabili veliko prostora, če bi objavili vsa ta imena, žal

pa se moramo temu odreči tudi zato, ker je iz leta v leto več 20., 30., in v zadnjem času tudi 35. in celo 40. letnih jubilarov dela. Prav štiri desetletja dela v Iskri sta na slavnostnem zasedanju delavskega sveta IC zadnje dni lanskega leta proslavila dva jubilarja, in sicer Julij Novljan in Rajko Cankar.

Pet let pozneje so prišli v Iskro Srečko Razpotnik, Brulcu Štefan, Reuf Dalipagić, Maks Simončič, Franc Borko in Ignac Kozan. Špet pet let pozneje za njimi so se v Iskri zaposlili tile jubilarji 30-letnega dela: Mitja Tavčar, Milena Koleča, Avguštin Bregar, Radivoje Tomič, Vojislava Dragomanska, Veronika Hiti, Viktor Sevršek, Štefan Kelenc, Fortunat Orehek, Anton Modic, Ida Mihelj in Anica Florjančič.

Tudi dvajset let življenja in dela v nekem kolektivu ni kratko obdobje. Tile so 20-letni jubilarji dela: Dubravka Čuček, Janez Juretič, Miran Ralca, Peter Benedik, Jože Vajda, Krunoslav Kolak, Branislav Stojilković, Dobrivoje Bondžulić, Ivan Radanović, Vida Zabukovec, Marija Horvat, Peter Virnik, Ivan Jeglič, Vute Živka, Miroslava Makovec, Herta Rogelj, Katja Bevk, Stanislav Bizaj, Tomaž Potza in Marko Deu.

LD (Foto LD)

Tudi dvajset let ni kratko obdobje!

Prometni gordijski vozeli v Stegnah

Stegenski industrijski kompleks velja v prometnem smislu pa tudi drugače, za posebni primer, ki mu nemara ni enakega. To, da je lociran sorazmerno blizu mestnega središča, je edina ugodnost med vsemi zahtevami, ki se postavljajo za tako veliko industrijo. Kaj vse ga duši v prometnem pogledu in ovira njegov naravni razvoj, je povedal Vine Grojzdek, upravitelj tega kompleksa v Invest servisu.

Ko so se lotili prometne problematike stegenskega industrijskega kompleksa, nihče od načrtovalcev ni predvidel tako velikega porasta prometa za sedanjí čas. Posebna analiza prometa je pokazala, da prihaja z javnimi prevoznimi sredstvi 49% delavcev. Za javno prevozno sredstvo velja avtobus mestnega prometa št. 8 in interni Iskrin avtobus, ki vozi na relaciji Avtobusna postaja — Slovenija avto — Iskra Stegne. Iz analize je nadalje razvidno, da je med 5. in 17. v enem samem dnevu pripeljalo na kompleks 70 lahkih tovornjakov in 152 težkih tovornjakov in avtobusov. Nepomemben je delež kolesarskega prometa. Kolesarjev in mopeditov so našteali le 62. Štetje je bilo opravljeno 27. novembra 1986, zaradi česar moramo upoštevati zunajsezonsko obdobje. Analiza je tudi pokazala, da se z enim prevoznim sredstvom pripelje na delo poprečno kar 1,3 delavca. Torej skoraj vsak delavec v svojem vozilu. Zato ni čudno, da je industrijski kompleks natrpan z osebnimi vozili. Tudi na površinah, kjer parkiranje ni dovoljeno, so avtomobili, kar

povzročajo prometne infarkte. Tako je ob določenih časovnih konicah povsem nemogoča dostava materiala, oz. surovin in tudi odprema izdelkov iz tovarn. Še posebno akuten je primer v zimskem obdobju s snegom. S prihodom novih investitorjev na kompleks se prometna zagata še pogloblja. So primeri, da so delavci fizično obračunali med seboj. V boju za parkirišča so odvijali ventile na avtomobilskih gumah in tako povzročali še večje zastoje.

Iskra vlaga znatna sredstva v kultiviranje tega kompleksa. Postavlja tabloje, smernike, neguje cvetlice, zelenice, oskrbuje cvetlična korita. Nekateri brezvestneži pa kljub temu, da s sleherni delavec prispeva svoj delež iz lastnega zaslúška, ne dojemajo smisla kultiviranja in uničujejo vse tisto, kar je bilo storjeno v prid boljšega počutja delavcev na industrijskem kompleksu.

Kompleks je lociran v prvem varnostnem pasu zaradi podzemeljskega nahajališča pitne vode. Zavedati se moramo, da en liter izpuščenega bencina onesnaži 30 tisoč litrov podtalnice, torej pitne

vode. Pri tem pa ljudje divje parkirajo na zelenicah. Vsak se pripelje čim bliže vhodnih vrat tako, da ima — malce pretirano povedano — celo avto pred svojo delovno mizo. S takim neodgovornim početjem vozniki otežkočajo tovorni promet svoji organizaciji, onemogočajo dovoz intervencijskih vozil, kot so gasilci in reševalci.

Upravitelj, to je Invest servis, ima vsa pooblastila in določeno obveznost s sklepom sveta upraviteljev industrijskega kompleksa. Ta obveznost določa, da vsako vozilo, ki ne parkira v skladu s prometno signalizacijo, odstrani s parkom po odloku Skupščine mesta Ljubljane in ga odpelje na za to določeno mesto. Lastnik ga lahko prevzame le tam, seveda, če plača kazen, zraven pa še visoko pristojbino za dovoz. Upravitelj kompleksa se tega načina doslej ni posluževal kljub ostrim intervencijam, saj gre navsezadnje za naše delavce. Vendar razmere kažejo, da bo treba tak način odvoza le uveljaviti.

Prihodnje reševanje prometne zagate na industrijskem komplek-

su lahko strnemo v naslednje točke:

1. pospešiti bo treba vse aktivnosti za gradnjo cestnega odseka na severni obvoznici — iz štajerske smeri. Vsa soglasja so zbrana, treba bo samo združiti sredstva za gradnjo;

2. pospešiti je treba dela pri gradnji Ceste Antona Kuhlja. Zgraditi je treba avtobusna izogibašča in končno avtobusno postajo mestnega avtobusa št. 3 ter urediti cesto med IMP in Iskro;

3. pospešiti priprave in gradnjo dodatnih 500 parkirnih mest vzdolž Iskrinega kompleksa med Cesto Antona Kuhlja in železniško progo. Pridobljeno je že soglasje od Železniškega gospodarstva;

4. kompleks je treba čimprej ograditi z industrijsko ograjo, postaviti vratarnice in do skrajnosti omejiti parkiranje osebnih vozil znotraj industrijskega kompleksa.

Ne glede na to pa delavci sami lahko veliko prispevajo k boljšim razmeram v Stegnah. Vozila naj puščajo doma in se poslužujejo javnih prometnih vozil, saj je to tudi ceneje. Če pa tega iz kakršnih koli utemeljenih razlogov ne morejo storiti, naj spoštujejo prometne znake in parkirajo le tam, kjer je to dovoljeno, čeprav morajo pri tem prepešati nekaj deset metrov več do organizacije.

Marjan Kralj

Generacija inflacije

Krizo našega gospodarstva rešujemo neuspešno že več let. Usmeritve potrebnih ukrepov za doseg stabilizacije smo zapisovali v družbenih dogovorih, resolucijah, samoupravnih aktih itd. V začetku smo prizadevanja označevali z nazivom »reforma«; zdaj »stabilizacija«. Neglede na izbrani naziv vidimo, da ukrepi niso uresničeni.

Osnovni vzrok težav gospodarstva naj bi bilo povpraševanje, ki presega ponudbo. To pomeni, da je bilo razdeljenega več denarja kakor je bilo dejansko ustvarjenega v obliki izdelkov in storitev. Poglejmo kako se to dogaja v praksi na izmišljenem primeru:

V tovarni X so proizvodni proces vsakega izdelka razdelili na osnovne operacije, zanje normirali čase, sprejeli plan, razporedili delavce in zagotovili evidence.

Konec leta v poročilu čitamo, da so delavci poprečno dosegli normo s 17%, količina proizvodov dosega planirano le z 90% in presega proizvodnjo preteklega leta za 2%. Predpostavimo da razporeditev stroškov po operacijah in doseganje norm posamič niso bistveni, oz. so enakomerni in tako dobimo še naslednje podatke o poslovnem uspehu:

	Plan	Realiz.	Indeks
Celotni prihodek	3000	3280	1.09
Porabljena sredstva	1650	1930	1.17
Dohodek	1350	1350	1.00
Čisti dohodek	905	905	1.00
Osební dohodki	724	724	1.00
Skladi	181	181	1.00

Neustrezne trende smo opazili že med letom in če smo želeli konec leta razporediti sredstva čistega dohodka po planu smo morali povečati cene našim izdelkom, da smo si zagotovili potrebno višino celotnega prihodka. Brez povečanja cen našim izdelkom bi dobili naslednji uspeh:

	Plan	Realiz.	Indeks
Celotni prihodek	3000	2700	.90
Porabljena sredstva	1650	1930	1.17
Dohodek	1350	770	.57
Čisti dohodek	905	516	.57
Osební dohodki	724	516	.71
Skladi	181	0	—

Povzetek:

Evidentiranih je za 17% več opravljenih operacij kakor je normirano, izdelano in uskladiščeno je le 90% planirane količine izdelkov. Zakaj? Zato, ker so evidentirane vse opravljene operacije, tiste ki so v gotovih izdelkih uskladiščene (vrednost porabljenih sredstev je 1485) in tiste, ki so v obliki izmeta vržene v odpad (vrednost sredstev 445). Pri izplačilu osebnih dohodkov je delavcem upoštevano 17% preseganje norme, ki je bilo vrženo v izmet.

Pri utemeljevanju osebnih dohodkov pred družbeno kontrolo so bili uporabljeni podatki samo o preseganju norme. Kratkoročno je s tem izboljšán ekonomski položaj delavcev in direktor je priljubljen, dolgoročno pa so to generatorji spirale inflacije.

S takimi in podobnimi dokazovanji in utemeljevanji smotnosti povečanja osebnih dohodkov negirajo načela, ki vodijo k cilju, t. j. stabilizaciji.

B.I.P.

Naših štirideset let

Piše:
Dušan Željeznov

**Naš sogovornik
Vladimir Logar**

Potek združevanja podjetja Iskra Kranj

Novembra 1967. leta je Vladimir Logar kot takratni generalni direktor Iskre podpisal daljši dokument, ki je seveda nastajal v tesnem sodelovanju s številnimi sodelavci poglobljeno in premišljeno in je nosil naslov »Predlog organizacijskih sprememb v združenem podjetju Iskra-Kranj.« Omenjeni dokument je nosil takrat oznako »zaupno« in bil tudi oštevilčen, vendar ga danes, po več kot dvajsetih letih, objavljamo kot dragoceno dokumentarno gradivo za zgodovino Iskre.

»Akcija o integraciji proizvajalcev elektronskih in elektromehaničnih sestavnih delov v Sloveniji se je začela odvijati v obdobju razprav o perspektivnem razvoju SR Slovenije za obdobje 1961 — 1965, to je v času pripravljanja predloga za izpolnitev našega gospodarskega sistema. Neposredno pobudo za integracijo na področju elektroindustrije je dal delavski svet tovarne Iskra v Kranju. Ta je 4. novembra 1959 sklical sestanek šestih podjetij elektroindustrije Slovenije z namenom, da se razpravlja o ustanovitvi Poslovnega združenja za avtomatizacijo. Na podlagi te pobude je bilo dejansko ustanovljeno Poslovno združenje za avtomatizacijo, v katero so kasneje vstopila še nekatera druga podjetja. Pri Poslovnem združenju za avtomatizacijo je bil ustanovljen komercialno tehnični biro in razne komisije v smeri koordiniranja določenih dejavnosti svojih članov.

Nadaljnje zahteve gospodarskega razvoja po specializaciji ter že nastajajoč ekonomski pritisk na gospodarske organizacije pri izpolnjevanju gospodarskega sistema so dale pobudo kolektivu INDUSTRIJE ZA ELEKTROZVEZE v Ljubljani za predlog o združitvi z

ISKRO — KRANJ v enotno organizacijo.

Razgovorom med INDUSTRIJO ZA ELEKTROZVEZE in ISKRO — KRANJ sta se v kratkem času pridružili še TELA — Tovarna električnih aparatov v Ljubljani in TELEKOMUNIKACIJE, Ljubljana — Pržan. Tako se je ustanovilo enotno podjetje ISKRA, h kateremu je pozneje pristopilo še podjetje NIKO — Železniki. Podjetje Iskra se je takrat formiralo v obliko, ki je bila zelo blizu sedanjega združenega podjetja, čeprav takrat veljavni predpisi take oblike niso poznali in jo uvajala šele novi Temeljni zakon o podjetjih. Podjetje so sestavljale specializirane proizvodne enote — tovarne, ki so imele določeno proizvodno in gospodarsko samostojnost. Ta samostojnost tovarn je prišla do izraza v samostojnem planiranju, v tekočem in investicijskem vzdrževanju osnovnih sredstev, v prodaji proizvodov skupni prodajni organizaciji po dogovorjenih cenah ter o odločanju o potrošnji elementov in preprežka dela. V takratni organizaciji že ni več obstajala neka matična tovarna, temveč enakopravne proizvodne enote z zaključenimi proizvodnimi procesi. Za opravljanje skupnih nalog pa je bil formiran skupni Koordinacijski center, ki je obsegal področje skupnih poslov za vse podjetje in povezoval specializirane skupne službe: Zavod za razvoj, Zavod za izobraževanje, Računski center, Nabavno organizacijo, Prodajno servisno organizacijo, Zunanjetrgovinsko organizacijo in sekretariat s propagandno službo. Proizvodne enote so imele določene samostojne pravice v blagovnem prometu, ki so bile vpisane v register.

Zaradi čim uspešnejše koncentracije finančnih sredstev in možnosti učinkovitejše enotne politike pri realizaciji investicijskega programa (to je bil prvi večji investicijski

ski program v podjetju Iskra in sploh v elektroindustriji Slovenije v znesku ca. 18 milijard S din) za popolno specializacijo posameznih proizvodnih enot, se je podjetje Iskra v letu 1964 reorganiziralo v enotnejšo obliko podjetja z enim žiro računom. Ukinjen je bil Koordinacijski center ter formirana Uprava podjetja z razdelitvijo na posa-

mezne sektorje: programski, investicijski, komercialni (v njegovem sestavu je bila prodajno-servisna dejavnost, nabavna in zunanjetrgovinska dejavnost), proizvodni, finančni, organizacijsko-kadrovski in sekretariat.

V Temeljnem zakonu o podjetjih z dne 2. aprila 1965 je prvič pravno urejena posebna oblika podjetja in sicer združeno podjetje. Ko je Temeljni zakon o podjetjih dal možnost o organizaciji podjetja v tip združenega podjetja, smo v Iskri prešli na organizacijo združenega podjetja. Delovna skupnost podjetja se je na referendumu z veliko večino odločila za spremembo statusa podjetja v združeno podjetje in od 1. januarja 1966 posluje kot združeno podjetje. Pravna temelja za ustanovitev združenega podjetja sta bila statut in pogodba, kot jo predvideva omenjeni zakon (razloga za prehod iz enotnega podjetja v združeno podjetje bomo posebej obrazložili).

Združeno podjetje Iskra ima v svojem sestavu 13 organizacij, ki se ukvarjajo neposredno s proizvodnjo ter Prodajno-servisno organizacijo in Nabavno organizacijo. Znanstveno-raziskovalna dejavnost je organizirana v ZAVODU ZA AVTOMATIZACIJO, ki ima prav tako status organizacije. Poleg teh delov podjetja, ki imajo vsi status organizacije, so še strokovne službe, podjetja, katerih naloga je opravljati skupne posle za vse organizacije v združenem podjetju in jim nuditi pomoč pri reševanju strokovnih vprašanj. Strokovne službe imajo status delovne enote združenega podjetja. Poleg tega obstaja tudi Šolski center kot delovna organizacija izven združenega podjetja, ZDRUŽENO PODJETJE ISKRA pa je njegov ustanovitelj.

Upravljanje v združenem podjetju Iskra se opravlja na treh ravneh: v delovnih enotah, v organizacijah in v združenem podjetju. Pristojnosti organov upravljanja združenega podjetja so podane v statutu združenega podjetja, pristojnosti organov upravljanja organizacij in enot v organizacijah pa so urejene delno s statutom združenega podjetja in s splošnimi pravili (statuti) organizacij.

Osnova za ugotavljanje pristojnosti v organizacijah so bila določila Temeljnega zakona o podjetjih v poglavju ZDRUŽENA PODJETJA, kjer je določeno, da organizacije v sestavu združenega podjetja delijo svoj dohodek, neposredno obračunavajo obveznosti do družbene skupnosti in razpolagajo s sredstvi skladov, ki se stekajo vanje iz njihovega dohodka. Položaj generalnega direktorja združenega podjetja v razmerju do direktorjev organizacij je v statutu združenega podjetja postavljen tako, da ima generalni direktor ukazovalne pristojnosti proti direktorjem organizacije le tedaj, če ukrepa na temelju statuta, splošnih aktov združenega podjetja, ali sklepov organov upravljanja zdru-

ženega podjetja, sicer pa ima le koordinatorske in posvetovalne funkcije.

Organizacije v sestavu združenega podjetja imajo v bistvu take pristojnosti, kot če bi bile izven združenega podjetja. Organizacije v sestavu združenega podjetja Iskra so že po določilih Temeljnega zakona o podjetjih pravne osebe. Z združenim podjetjem jih vežejo predvsem izvolitve članov v delavski svet in upravni odbor združenega podjetja ter zbiranje sredstev za sklade združenega podjetja. Obstajajo pa tudi skupna prodaja, nabava, uvoz in razvoj, kar pa je formirano v samostojnih organizacijah. Na drugi strani pa je v skladu z določili Temeljnega zakona o podjetjih smatrati združeno podjetje proti družbi kot enotno podjetje. To zlasti sledi iz subsidiarne in solidarne odgovornosti, ki jo imajo združeno podjetje in organizacije v združenem podjetju za negativne ekonomske rezultate v eni izmed organizacij. Tej odgovornosti pa nasprotno ni podana kakšna posebna ingerenca združenega podjetja, še manj pa ostalih organizacij nad tisto organizacijo, ki slabo pos-

luje. Pojavlja se vprašanje doslednosti zakonskih določil, ki se nanašajo na združena podjetja.

Medsebojni poslovni odnosi med organizacijami se odvijajo v bistvu na osnovi tržnih cen in v pogodb. Proizvodne organizacije imajo pravico tudi same organizirati prodajo, nabavo in razvoj (izjema velja za splošno tehnično in bazično dejavnost, ki se obvezno opravlja prek ZAVODA ZA AVTOMATIZACIJO kot razvojne organizacije), če sodijo, da ekonomski račun kaže boljše rezultate, če to dejavnost same organizirajo. Le izvoz in uvoz se morata opravljati prek ustreznih skupnih organizacij. Proizvodne organizacije sklepajo s prodajno, nabavno in razvojno organizacijo ustrezne pogodbe.

Gospodarjenje se v posameznih organizacijah razvija prek gospodarskih planov organizacij in gospodarskega plana podjetja. Gospodarski plan združenega podjetja je seštev ek gospodarskih planov organizacij.

To so temeljne značilnosti sedanjega poslovanja združenega podjetja.

Moda in žeparji

Nikjer na svetu se ne zgodi toliko tatvin, ropov in umorov kot v New Yorku, zato tudi tamkajšnja policija nima lahkega dela. Pred dnevi so newyorški policaji obiskali znane ga žeparja Larryja Coppola na njegovem domu. Presenetili so ga pri prelistavanju modnih revij. Na vprašanje, kaj počne, je možakar mirno odgovoril, da si ogleduje modne revije. Seznaniti se mora s tem, kako in kje bodo prišli žepi v prihodnji modni sezoni.

Varčevanje z energijo

V sodelovanju z ameriški oblastmi za energijo ERDA pripravljajo strokovnjaki obsežen načrt za varčevanje z energijo. Newyorško letališče ima namreč klimatske naprave, ki porabijo toliko energije, kot mesto s 25 tisoč prebivalci. Sedaj računajo, da bodo privarčevali 90% električne energije s projektom, ki bo veljal več milijonov dolarjev.

Zamisel je preprosta. Pozimi naj bi »mráz« uskladiščili, poleti pa bi ga izkoriščali za hlajenje klimatskih naprav. Problem je samo v skladiščanju. Ponuja se naslednja rešitev: kot skladišče naj bi uporabili naravne zaloge vode pod zemljo. Najprej bi izvrtali luknje za dostop k vodi. Med zimskimi meseci bi talnico prečrpavali na zemeljsko površino, kjer bi jo zrak hladil. Mrzla voda bi nato odtekala v podzemeljski zbiralnik, poleti pa bi ohlajeno vodo spet prečrpavali na površino, da bi hladila klimatske naprave. Vodo bi izmenjali vsako leto. Strokovnjaki menijo, da bi po tem sistemu privarčevali večino energije, razen za pogon črpalk. Posebno pomembno je dejstvo, da New York

porabi poleti več energije za klimatske naprave kot pozimi za ogrevanje. Če se bo ta sistem izkazal, ga bodo uporabili tudi v drugih mestih ZDA.

Matere vegetarijanke

Neka zdravnica otroške bolnišnice v Baslu je odkrila pri dojenčkih boleznimi zaradi napačne prehrane mater. Vse matere so bile namreč vegetarijanke in več let niso uživale drugega kot rastlinska živila. Nekatere so se odpovedle celo mleku in jajcem. Pri številnih dojenčkih, ki so jih dojile take matere, so ugotovili anemijo, nezadovoljivo rast glave in možganske bolezni. Natančne preiskave so pokazale, da takim dojenčkom primanjkuje vitamina B 12. Bolezenske slike dojenčkov so se brž izboljšale po tem, ko so matere pričele jemati vitamin B 12.

Največji teleskop na svetu

Sedem zahodnoevropskih držav je sklenilo zgraditi največji teleskop na svetu. Izgotovljen naj bi bil leta 1998, z njim pa naj bi odkrili »nove čudeže v neskončnosti prostora in časa.« Teleskop naj bi sestavljala štiri med seboj povezana zrcala s premerom 8 m, kar bi ustrezalo skupnemu učinku 16 metrskega teleskopa. Do sedaj največji zrcalni teleskop je montiran na Mount Palomarju in ima premer 5 m. Astronomi bodo izbrali najbrž čilensko goro Cerro Paranal v bližini že delujočega astronomskega observatorija La Silla.

Zbral, prevedel in priredil Marjan Kralj

Od slikarja do izumitelja

Pred 150 leti je Samuel Morse razvil prvi električni daljinski pisalni stroj

Samuel Finley Breese Morse je bil rojen leta 1791 v Charlestownu v državi Massachusetts v Novi Angliji. Starši so mu namenili slikarski poklic. Najprej je študiral od leta 1807 do 1810 na zasebni univerzi Yale v New Havnu v državi Connecticut. Od leta 1811 do 1815 je nato prebil v Angliji in za svoje slikarske dosežke prejel celo zlata odličja. Ko se je vrnil v Ameriko, je zaslovel predvsem kot portretist. Leta 1830 ga znova najdemo v Evropi, kjer je zbiral vtise raznih slikarskih zanimivosti.

V Le Havru se je vkrcal na jadrnico Sully. Plovba v Ameriko prek Atlantika je trajala več tednov. Potniki so se na dolgi plovbi kratkočasili s tem, da so se menili o svojih vtisih iz Evrope. Morseja je zlasti pritegnilo poročilo zdravnika dr. Charlesa Jacksona, ki je pravil o poskusih Ampera z električnim tokom. Električna je bila čudežna beseda tistega leta. Znanstveniki, kot Faraday, Oersted in Henry so takrat delali poskuse z elektromagnetno indukcijo. Na vprašanje, če dolžina kabla upočasni električni tok, je izjavil dr. Jackson, da elektriciteta prodira po kablu bliskovito, ne glede na njegovo dolžino.

Tudi Benjamin Franklin, ki je vodil strele na velike daljave, ni opazil časovne razlike med kontaktom na eni strani in iskro na drugi strani. Pri tem se je utrnila Morseju sijajna misel: potemtakem je električna medij, prek katerega bi se dalo prenašati poročila na daljavo z veliko hitrostjo in brez zamujanja. Še tisto noč je skiciral na jadrnici svojo napravo — telegraf.

Za tisti čas je značilno, da je bila ideja prenosa informacij prek žice že v zraku. Tudi drugi znanstveniki so poskušali s to rečjo, kot sta Gauss in Weber. Moramo pa priznati, da si je Samuel Morse pridobil osnovno znanje o elektriki že na univerzi v Yaleju.

V naslednjih letih se je pri Morseju končalo obdobje slikarstva. Povsem ga je obsedla zamisel o telegrafu. Eden njegovih učencev mu je preskrbel posojilo od očeta tovarnarja Vaila v višini dva tisoč dolarjev. S tem denarjem je Morseju uspelo izdelati prvi uporaben prototip telegrafa. V poznejših letih je napravilo že izpopolnil in ji dodal tipko.

Morse je tudi iznašel sistem pisave, ki se imenuje po njem. Do šest pik, ali črtic je označevalo vse črke, številke, ločila in nekatere okrajšave. Na priporočilo znanstvenika Josepha Henryja je končno ameriški kongres odobril denar za poskuse. Konec maja 1844 je lahko Morse telegrafiral na razdalji 40 milj (64 km) po nadzemskih vodih iz Kapitola v Washingtonu do železniškega skladišča v Baltimoru znameniti izrek iz sv. pisma stare zaveze in s tem potrdil praktično vrednost svoje iznajdbe.

V patentnem procesu so zahtevali udeleženci takratne plovbe z jadrnico Sully prioriteto patenta, vendar je sodišče priznalo le Morseja kot izumitelja. Lani v pozni jeseni je preteklo 150 let od tega epohalnega odkritja. Ko je 2. aprila leta 1872 Morse umrl, so po njem imenovani aparati bliskovito prenesli to novico po vsem svetu.

Marjan Kralj

Aids tudi pri nas

Na posvetu je bilo posebej poudarjeno, da se je bolezen že razširila tudi k nam, tudi v Sloveniji sta za to boleznijo že umrla dva bolnika, seropozitivnih bolnikov pa je več.

Kot smo omenili, je bilo na posvetu poudarjeno, da se pogosto dogajajo z obravnavo bolnika dokaj nehumane reči: od tega, da je med ljudmi prisoten strah, da bi se okužili in se zato bolnika dobesedno ogibajo, pa tja do tega, da takega bolnika ljudje in okolica dobesedno izolirajo. Pa vendar gre za bolezen, ki je nalezljiva le na načine, ki jih poznamo; navaden dotik roke, normalno komuniciranje in druženje okužbe še ne povzročijo. Zato bo potrebno med ljudmi ustvariti vzdušje, da gre tudi v tem primeru za bolezen, ki človeka onesreči že sama po sebi in zato ne bi bilo humano če bi ga izolirali še mi.

In kakšne so nevarnosti okužbe? Velike so pri spolnem združenju z okuženimi (seme

in okuženi izločki iz nožnice povečujejo možnost okužbe), kri, ki je okužena, okužene igle, predvsem pri večkratni uporabi igle, okužena kri in okuženo materino mleko okužita plod ter ne nazadnje pribor, ki je bil v stiku z okuženo krvjo. Zato je toliko pomembneje, če bomo pri vsakršnih vbodih tako zdravniki kot mi sami uporabljali svežo iglo in tudi zobozdravnik naj ne uporabi igle večkrat.

Ni pa verjetnosti okužbe pri krvodajalskih akcijah, saj pri tem vedno uporabijo sveže igle pa tudi pri transfuzijah, saj sedaj vso kri posebej testirajo.

Bolezen povzroča virus HIV, ki miruje tudi do osem let. Človeku, ki je tako okužen z virusom, pravimo zdravi nosilec, brez znamenj bolezni, vendar ga moramo smatrati za kužnega.

In kakšna so znamenja bolezni? Neznačilna, pogosto pa so prisotni slabo počutje, zvišana telesna temperatura, dihanje, hu-

jšanje, nočno potenje, pljučnice, pogoste okužbe z glivicami, vrsta nevroloških znamenj.

In kaj storiti, da se ne bi okužili? Najboljše sredstvo je, dokler ne najdejo cepiva, preventiva, ki jo vsak najbolje izvaja sam. Vsak sam je torej najbolj odgovoren, zato je pozornost na mestu. Pri spolnih stikih pa uporaba perservativa močno zmanjša možnost okužbe.

Vsekakor pa velja, da življenje z okuženimi osebami ni nevarno za nikogar, ki prihaja v stik z njimi pri vsakdanjem običajnem družinskem življenju, družabnem življenju, na delovnem mestu in drugod.

Vsekakor pa bo za tiste, ki menijo, da so se okužili, na voljo telefonska številka že v naslednjem mesecu, na kateri bo moč dobiti informacije o tem, kam naj se tak bolnik napoti, kaj mu je storiti in kako naj svoje življenje vendar tudi vnaprej živi kot človeka dostojno življenje. In na nas je, da se do bolnikov vedemo tako, da jim tako življenje tudi omogočimo.

mak

POTOVANJE NA KITAJSKO IN JAPONSKO

17. APRIL (petek)

Zjutraj sva vstala zgodaj, ker sva morala biti ob 9.20 na naši ambasadi. Po zajtrku sva se s kolesi odpeljala po proti 106 do zadnje postaje. Vožnja s kolesom je čisto nekaj drugega — oba sva bila zelo dobro razpoložena. Prav divjala sva, saj se nama je mudilo, bala sva se, da ne bi zamudila.

V delu mesta, kjer so same ambasade, sva kmalu našla našo. Lepo so naju sprejeli in počakala sva ambasadorja. Prišel je na »berglah«, ker je imel poškodovano koleno. Pogovarjali smo se pol ure. Potem je imel najavljen že drug obisk. Pozneje sva še na ruski ambasadi uredila vize za pot domov.

Potem sva obiskala »letno palačo« — znano turistično točko. Preden sva prispela do tja, sva se izgubila, da sva porabila skoraj dve uri do tja.

Po ogledovanju palače in vožnji nazaj sva bila precej utrujena. Zato se nama je poleg večerje še posebej prilagelo pivo. Pri pitju so se nam pridružili še Finci in Avstrijec. Predlagal sem, da bi šli v disko, oz. nočni klub. Juha je bil takoj zato in skupaj sva zakolesarila. Ker pa sva bila preveč v rožcah, sva se v Pekingu izgubila, našla nisva nič. Kupila sva si načrt mesta in komaj našla nazaj.

Kako menjavajo denar domačini (na črno):

Na cesti te sprašujejo: »Hallo, change money, How much, one: fifty, O.K.« Potem ga ogovoriš in vprašaš, če zna angleško pa reče »NO«! Takih pa se komaj otreseš, če si preveč prijazen z njimi.

Kako gledajo Kitajci na nas belce:

Zanimivi so jim predvsem naši nosovi, ker se jim zdijo preveliki in se nam zato smeji. Pravijo nam:

»A BIG NOSE PEOPLE«. Tudi porasti so za glavo manjši od nas, zato imamo v avtobusih probleme pa tudi za njihova kolesa smo precej veliki.

Najbolj pa so me razočarali, kako ravna z živalmi, posebej z delovno vprežno živino.

18. APRIL (sobota)

Z Bojanom sva imela zaradi piva težave z glavo in želodcem. Odločila sva se za dopoldanski počitek.

Popoldne sva šla s kolesi v International klub, kjer lahko poceni igraš namizni tenis in biljard. Izvedel sem, da je v Pekingu en sam bazen in sicer v hotelu zraven naše ambasade. Cena je bila kar visoka, 18 juanov. Zraven International kluba je trgovina Friendship store, kjer lahko kupuješ samo za turistične juane, zamenjane iz dolarjev. Na poti v mesto sva se ustavila tudi v (zelo lepi trgovini) »Heaven palače«.

Zvečer sva si ogledala še hotel Peking, ki je zelo lepo urejen. Večerjala sva v naši restavraciji skupaj z dvema Holandcema.

Pogovarjali smo se o budizmu, saj ta ženska študira na Japonskem, fant pa jo je prišel obiskat.

Cimra — Japonca sva prosila, če nama lahko kupi vozovnici iz Pekinga do Guang Zona (Cantona, to je mesto blizu Hong Konga). Kanadčan — drug cimer pa nama je povedal za klub akrobat in trgovino z usnjem.

Zvečer sva šla spat, brez žura, ker sva se ves dan čudno počutila.

19. APRIL (nedelja)

Zjutraj je Jutaka odšel na železniško postajo po karte za naju. Dobil jih je precen poceni, 20 juanov je plačal še zraven, ker jih je dobil prek zveze tako, da je skupaj znes-

lo 80 juanov. Kanadčan je bil presenečen, ker je sam plačeval za svoje potovanje po Kitajski precej več (potuje že 3 mesece).

Popoldne sem se s kolesom peljal v mesto, da bi šel plavat v bazen. Ko sem prišel do tistega hotela je bilo vse tako urejeno in razkošno, da me je bilo kar sram, ker sem prišel s kolesom. Vprašal sem v recepciji, kakšen je bazen pa se mi je zdel premajhen (16 x 10 m). Škoda se mi je zdelo plačati toliko za takšno ne vredno rekreacijo.

Zato sem se odpravil iskat lokacijo mongolske ambasade, ki je blizu Friendship stora.

Kolo me je tudi precej utrudilo in ožulilo. Komaj sem čakal, da sem prišel do hotela. Ker Bojana ni bilo, sem šel sam na kosilo v restavracijo. Prisedel sem k mladi Američanki, ki je tudi potovala po Kitajski, potem, ko je delala na Japonskem 1 leto. Prišel je še Bojan in zopet ob pivu smo nadaljevali pogovor. Večer smo nadaljevali v sosednji restavraciji, kjer se nam je pridružil še Jutaka.

Melissa (Američanka) je šla kmalu spat, ker je naslednje jutro zgodaj nadaljevala potovanje.

20. APRIL (ponedeljek)

Zbudil sem se zelo zgodaj, zato sem pospremil Melisso do recepcije, ker je imela veliko prtljage. Odpeljala se je do letališča. Ob osmih sva z Bojanom vrnila kolesi, ker je deževalo. Tudi izlet na veliki zid je padel v vodo. Zajtrkovala sva z Joan (Londončanko), ki pa je vseeno šla na ta izlet.

Popoldne sva se peš sprehodila po ulicah. Bilo je vse prazno. Ko sva prišla v hotel, sva se spomnila, da je ta dan prišel transsibirski vlak, zato sva šla pogledat, če je v hotelu

kakšen iz Jugoslavije. In res sta bila 2 v sobi 505. Ime Nikola Brkič me je malo zavedlo in ogovorila sva ju v srbohrvaščini, bila pa sta Ljubljanačana. Skupaj smo šli na pivo v restavracijo. Ugotovili smo da sva se z Nikolo pred potovanjem celo pogovarjala po telefonu glede rezervacije v Moskvi. Razložila sva jima, kako in kje lahko menjata...

Večer smo preživeli v sobi z Jutako in njegovimi prijatelji iz Tokia, Joan in še enim Angležem.

21. APRIL (torek)

Po zajtrku smo se z Nikolo in Tonetom skupaj odpravili na veliki zid. Šli smo s taksijem (kaki 2 uri vožnje), ker sva morala z Bojanom zvečer že na vlak (ob 7.) do Hong Konga. Vsak je plačal okoli 28 turističnih juanov, vožnja pa je bila udobna (s country glasbo). Imeli smo srečo z vremenom. Najprej smo se povzpeli po levi strani zida do stolpa. Fotografirali smo se tudi s kamelo (kar nas je zelo presenetilo, da tukaj živijo tudi kamele). Ko smo se vrnili v dolino, smo se odzeli in nato povzpeli še na desno stran. Ta dva vzpona sta nas kar izmučila, zato je bilo pivo spet dobrodošlo. Spodaj smo se fotografirali še s starejšim Kitajcem zelo zanimivega obraza. Pred odhodom domov smo še nekaj napravili v trgovinah, nato pa v hotel s taksijem.

Hitro sva zmetala stvari v nahrbtnike (pri čemer sem pozabil na tenis copate in »špagarce«), na hitro povečerjala in s taksijem odpravila na vlak, sicer bi še tega zamudila. Na vlak zopet gneča. Pa sva se le namestila, ostalo pa naju po transsibirskem potovanju sploh ni več motilo.

Glavni trg — Peking

Igra otrok na pekinških ulicah. Zelo radi nosijo vojaške uniforme, ali čepice

XXVI. zimske športne igre SOZD Iskra

ki bodo 27. februarja 1988 na Rogli.

XXVI. zimske športne igre zajemajo tekmovalni disciplini »tek-prosto« in »veleslalom«.

Prijavite se lahko v naslednje tekmovalne razrede:

TEKI

MOŠKI:	10 km	—	tekmovalni razred A (do 30 let; 1958 in mlajši)
MOŠKI:	5 km	—	tekmovalni razred B (od 30 do 40 let; 1948—1957)
MOŠKI:	5 km	—	tekmovalni razred C (od 40 let in starejši; 1947 in starejši)
ŽENSKE:	5 km	—	tekmovalni razred A (do 30 let; 1958 in mlajše)
ŽENSKE:	5 km	—	tekmovalni razred B (od 30 do 40 let; 1948—1957)
ŽENSKE:	5 km	—	tekmovalni razred C (od 40 let in starejše; 1947 in starejše)

Tekmovanje v tekih bo v soboto 27. 2. 1988 ob 13. na Rogli.

VELESALOM

bo dne 27. februarja 1988 ob 10. na Rogli

MOŠKI:	tekmovalni razred A (do 25 let in mlajši; 1964 in mlajši)
MOŠKI:	tekmovalni razred B (od 25 do 35 let; 1954—1963)
MOŠKI:	tekmovalni razred C (od 35 do 45 let; 1944—1953)
MOŠKI:	tekmovalni razred D (od 45 do 55 let; 1934—1943)
MOŠKI:	tekmovalni razred E (od 55 let in starejši; 1933 in starejši)
ŽENSKE:	tekmovalni razred A (do 30 let in mlajše; 1958 in mlajše)
ŽENSKE:	tekmovalni razred B (od 30 do 40 let; 1948—1957)
ŽENSKE:	tekmovalni razred C (od 40 let in starejše; 1947 in starejše)

Meja za razvrstitev v tekmovalni razred je starost na dan 1. 1. 1988.

Za posamezne tekmovalne razrede v tekih in veleslalomu lahko vsaka DO prijavi največ 5 tekmovalcev, oz. tekmovalk.

Rezultati tekmovanja v tekih in veleslalomu se ocenjujejo posamezno in ekipno.

Za ekipno uvrstitev se točkujeta teki in veleslalom najbolje uvrščenih iz vsakega razreda moških in žensk po točkovanem sistemu SOZD Iskra.

Pritožbe bo reševala 5-članska komisija, ki jo bo imenovala komisija za šport in rekreacijo pri SOZD Iskra.

Tekmovanja se lahko udeležijo samo člani SOZD Iskra, ki bodo svojo udeležbo prijavili pri svojih referentih za šport in rekreacijo pri DO SOZD Iskra.

Vse delovne organizacije morajo svojo udeležbo prijaviti pisмено do 16. 2. 1988 na naslov:

ISKRA INVEST SERVIS, Šport in rekreacija, Ljubljana Trg revolucije 3.

Žrebanje štartnih števil bo v sredo dne 17. 2. 1988.

Za prijavo je veljaven seznam tekmovalcev, ki ga potrdi športni referent DO.

Prijava mora vsebovati:

- priimek in ime tekmovalca(ke)
- rojstne podatke
- razred, v katerem bo tekmoval(a)

V primeru pritožbe ima komisija za pritožbe pravico identificirati tekmovalca s pomočjo dokumenta, ki ima fotografijo (osebna izkaznica, vozniško dovoljenje, potni list itd.) in potrjeno zdravstveno izkaznico.

Vsak tekmovalec mora tekmovali v svojem starostnem razredu.

V primeru, da komisija za pritožbe ugotovi, da tekmovalec ni član SOZD Iskra, ali da tekmovalec ne tekmuje v ustreznem razredu, diskvalificira vse tekmovalce delovne organizacije tekmovalnega razreda.

Poznejših sprememb in prijav vodstvo tekmovanja ne bo upoštevalo.

Tekmovalci tekmujejo na lastno odgovornost. Prireditelj ne prevzame nobene odgovornosti za morebitne poškodbe.

Organizator tekmovanja si pridržuje pravico, spremeniti čas in kraj tekmovanja, če bodo to zahtevale okoliščine. O tem bo vodstvo zimsko športnih iger SOZD Iskra pravočasno obvestilo vse športne referente DO.

Komisija za šport in rekreacijo
pri KZS SOZD ISKRA

Zahvale

Ob smrti dragega očeta

Joža Dolharja

vsem sodelavkam in sodelavcem TOZD RTC za izraze sožalja, darovano cvetje in denarno pomoč, iskrena zahvala!

Janez Dolhar z družino

Ob smrti moje mame

Marije Vodnik

se vsem sodelavkam in sodelavcem TOZD Števcev trak T27 iskreno zahvaljujem za poudarjeno cvetje, denarno pomoč in izraze sožalja

Pavla Knific

Ob smrti moje mame

Alojzije Gogala

se najlepše zahvaljujem sodelavcem TOZD TSD in galvanike za denarno pomoč in izraze sožalja

sin Franc

Kuham hitro, kuham dobro

Nenehno nas priganja čas. Tudi takrat, ko kuhamo, se nam običajno mudi. Radi bi čimprej postavili jed na mizo, bodisi zato, ker je lakota huda, ali pa tudi zato, ker se nam mudi po drugih opravkih. Za vse, ki radi kuhajo dobro, ne da bi za to porabili več kot skromnih petnajst minut, smo pripravili nekaj nezapletenih receptov, po katerih je mogoče skuhati jed že v pičlih petnajstih minutah. Pa poglejmo!

Juha — hitra krompirjeva mi-neštra — 14 minut:

V osoljeni vodi skuhamo tanko narezan krompir do mehkega. Na krožnike damo po en kos belega, ali črnega kruha. Na kruh damo tanko narezan sir. Preljemo z vročo krompirjevo juho in takoj ponudimo.

Za štiri osebe potrebujemo: 4 debele krompirje, jušno koko, sol po okusu, 4 tanke rezine kruha brez skorje, 50 do 60 g sira grojerja, ali ementalca.

Krompir olupimo in umijemo. Na štedilnik pristavimo kozico s 3/4 litra vode. Medtem, ko čakamo, da voda zavre, narežemo krompir na dva milimetra debele rezine. Narezan krompir stresemo v vrelo vodo, dodamo jušno koko in kuhamo na majhnem plamenu 6 minut. Medtem, ko se krompir kuha, damo na vsak krožnik tanko rezino kruha, na kruh pa tanko narezan sir. Krompirjevo juho še poskusimo. Po okusu jo lahko še solimo, lahko jo tudi potresemo z narezanim drobnjakom. Nalijemo na kruh in sir na krožnikih ter takoj ponudimo.

Glavna jed — testenine v poprovi omaki — 10 minut:

V osoljeni vodi skuhamo testenine — najhitreje so skuhanj tenki rezanci za juho. Medtem, ko se testenine kuhajo, pripravimo pikanten preliv iz vložene zelenega popra in smetane.

Za štiri osebe potrebujemo: 2 rumenjaka, 3 žlice sladke smetane, 4 žlice nastrganega parmezana, 40 g masla, ali margarine, 2 žlici zelenega popra in smetane.

Neprijeten vonj v kuhinji odpravimo z naravnimi sredstvi

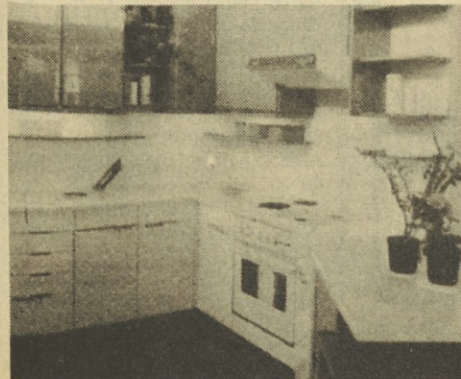
Verjetno ste že ugotovili, da je dosti lažje bleščeče pomiti posodo kot odpraviti neprijetne vonje, ki nastajajo pri kuhanju, ali shranjevanju posode pa kuhinjskih aparatov, ali pribora. Poskusimo jih odpraviti z nekaterimi starimi recepti, predvsem pa z naravnimi snovmi.

Ribe

Zlasti neprijetni so vonji, ki nastajajo ob pripravi rib. Poskusimo jih odpraviti:

— če ribo pečete na olju in ne želite, da bi to zaznala bližnja in daljna okolica, dajte v olje nekaj kapljic limoninega soka

— ponev, ali kozica, v kateri ste pekli ribe, smrdi po ribah: temu se zelo enostavno izognemo, če pred pomivanjem natremo dno posode s koščkom limone. Lahko pa tudi vodi za izpiranje dodamo malo kisa

Testenine skuhamo kot običajno. Vodo solimo, prilijemo ji malo olja, da se testenine ne sprimejo. Pripravimo omako: zavremo kozico vode, v katero previdno spustimo dva rumenjaka. Na majhnem ognju ju kuhamo 3 minute. Rumenjaka poberemo s penavko, damo ju na dno skleda, v katero bomo postavili testenine na mizo, dodamo smetano in nastrgan parmezan, mešamo in tlačimo z vilicami, da dobimo enotno maso. Drugo za drugo prilijemo tri žlice vode, v kateri se kuhajo testenine, voda je seveda vroča. Nato damo v skledo na koščke narezano maslo, ali margarino in odcejeni zeleni poper iz kozarca. Kuhane testenine odcedimo, stresemo jih v skledo k omaki in vse skupaj premešamo. Po želji potresemo še s sirom, ali pa ponudimo dodato količino nastrganega parmezana, da si z njim vsak potrese testenine po okusu.

Drobovina — piščančja jetrca v vinski omaki — 15 minut:

Prepražimo piščančja jetrca, jih zalijemo z vinom in kuhamo, da omaka povre in se zgosti. Medtem pripravimo instant krompirjev pire iz vrečke, ali pa narežemo kruh — kosilo je gotovo.

Za štiri osebe potrebujemo: 400 — 500 g piščančjih jeter, 50 g masla, ali margarine, sol, 1 dl rdečega vina, 1 žlico sesekljane petršilja, sok pol limone.

Z ostrimi kuhinjskimi škarjami obrežemo maščobo ob jetricah in zelene dele — ti so namreč grenki. Jetrca lahko razdelimo le na dvojce, lahko jih narežemo na rezine, da se bolje prepečejo. Na močnem plamenu razpustimo 30 g masla, ali margarine. Ko maščoba porjavi, dodamo pripravljena jetrca. Pražimo jih na močnem plamenu, vmes pa ves čas mešamo. Po dveh do treh minutah, ko jetrca z vseh strani porjavijo, jih solimo, zalijemo z vinom, zmanjšamo plamen in pustimo, da omaka vre še pet minut. Vino naj povre, da ga ostane le 1/3, omaka naj bo precej gosta. Ponev odstavimo s štedilnika, med jetrca zmešamo koščke masla, sesekljani petršilj in limonin sok. Premešamo, da se maslo razpusti, nato ponudimo.

— posoda, v kateri smo kuhali ribe, prav tako običajno obdrži močan vonj po ribah. Tega odstranimo tako, da s prekuhanimi lističi čaja (kitajskega, indijskega ipd.), pomešanimi s kapljicami limoninega soka, natremo stene posode, pustimo eno uro in splaknemo v topli vodi

— po čiščenju rib nam neprijetno vonjajo tudi roke. Takoj po čiščenju jih moramo natreti z olivnim oljem in potem dobro sprati s toplo vodo in milom

— na koncu, ko smo vse pospravili, nam neprijetno vonjajo le še kuhinjske krpe, s katerimi smo brisali ribe in roke. Za uro, ali dve jih namočimo v hladno vodo, ki smo ji dodali nekaj žlic peroksida. Nato jih preperemo v vodi.

Vonj svežih jeter

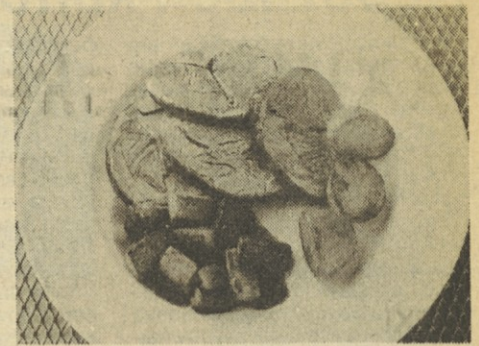
Če ne morete prenesti vonja svežih jeter, le-ta namočite za 15 minut v slano vodo, nato pa za 15 še v mleko. Razrežite jetra na koščke in jih operite v istem mleku. Tako pripravljena jetra bodo še bolj okusna.

Zelje

Neprijeten vonj pri kuhanju zelja, ali ohrovtu se ne bo širil po vsej kuhinji, če boste med pokrovko in lonec dali gazo, namočeno v kis. Lahko pa tudi vodi, v kateri kuhate zelje ali ohrovt, dodate žlico mleka.

Cvetača

V lonec, v katerem se kuha cvetača, vstavite kruhovo sredico, zavezano v čisto gazo. Neprijetni vonji se ne bodo širili po stanovanju.

Sladica — pomarančni toast s peno — 20 minut:

Na popečene kruhke namažemo pomarančno marmelado, obložimo jih z rezinami pomaranče in prekrijemo s sladko peno. Popečemo v pečici in sladica je nared. Namesto pomaranč lahko uporabimo tudi drugo sveže, ali vloženo sadje.

Za štiri osebe potrebujemo: 2 pomaranči, 4 kose toasta, 2 zravnani žlici masla, 1 zravnano žličko kakava, 6 žlic pomarančne marmelade, 2 žlici po-

marančnega likerja, 3 beljake, 3 žlice sladkorja v prahu, 1 rumenjaka. Najprej vključimo pečico, da se segreje na 255 stopinj. Pomaranči olupimo, narežemo ju na rezine in zložimo na papirnat prtič, da oteče odvečni sok. Toastu obrežemo skorjo. Položimo ga na pekač in potisnemo pekač na vrhno rešetko v pečico. V pečici ga pustimo 3 minute, da se na vrhnji strani zapeče.

Popečeno stran namažemo z maslom. Na maslo potresemo kakav. Na vsak kruhek položimo nekaj pomarančnih rezin. Pomarančno marmelado gladko razmešamo s pomarančnim likerjem. Z razredčeno marmelado premažemo pomarančne rezine. Iz beljakov stepemo trd sneg. Dodamo sladkor v prahu in stepamo dalje, da je sneg trd in sijoč. Primešamo mu rumenjaka. Sladki sneg porazdelimo na obložene kose toasta. Toaste zložimo na pekač. Na zgornji rešetki jih v pečici popečemo, da se sladki sneg zlato obarva.

Čajnik

Neprijeten vonj, ki nastane v čajniku, če ga dlje ne uporabljate, boste preprečili, če vanj denete koko, ali dve sladkorja.

Česen in čebula

— Močan vonj, ki se pri pripravi česna, ali čebule pojavi na lesenih deščicah, lahko odstranimo s ščetko, namočeno v sol in kis

— posode, ki smrde po teh začimbah, operemo z vodo z dodatkom kisa. Prav tako jih lahko zdrgnemo z usedlino prave kave in speremo

— roke, ki diše po česnu, ali čebuli, zdrgnemo s kuhinjsko soljo, ali operemo z vodno raztopino salmijaka.

Jajca

S krožnikov boste najhitreje odstranili vonj po jajcih, če boste krožnike takoj po uporabi splaknili v hladni vodi.

Razne posode

Od časa do časa morate vso posodo, v kateri pripravljate hrano, očistiti neprijetnih vonjav. To boste najlažje storili, da v vsaki posodi prekuhate nekaj svežih krompirjevih lupin.

Odtoki

V odtoko pomivalnega korita kot tudi v vse druge odtoke vlijite malo olivnega olja, preden za dlje zapustite stanovanje. Tako vas po vrnitvi ne bo pozdravil neprijeten vonj.

Zbrala: V. Ž.

Nepozabeni kulturni večer

Na samostojnem celovečernem koncertu sta se predstavila moški pevski zbor »Iskra« Bovec in mešana pevski zbor »Ciril Silič« iz Vrtojbe. Nad obema ima pokroviteljstvo Iskra Avtoelektrika, nad prvim Iskra Bovec (temeljna organizacija Avtoelektrike) nad drugim pa »domači« tozdi. Pred polno dvorano kulturnega doma v Vrtojbi se je zvrstilo lepo število domačih in umetniških pesmi, saj sta dirigenta Danilo Durjava (Iskra Bovec) in Stanko Benko (Ciril Silič) »izvabila« iz pevcev najprejnejše glasove, ki so napolnili duše in razgreli srca, sicer zahtevnih poslušalcev. Zato je bilo zadovoljstvo toliko popolnejše s strani

poslušalcev in pevcev, ki so se sploh prvič zbrali skupaj na takem samostojnem koncertu. Program sta profesionalno povezovala Robert Trampuž iz Iskre Bovec in Vanja Kulnik članica zbora Ciril Silič. Veliko zaslug, da je prišlo do tako lepega kulturnega večera pa ima nedvomno tudi takratni predsednik zbora »Ciril Silič«, sicer pa dolgoletni Iskraš Jože Vodopivec iz Vrtojbe. In če zapišemo, da ta koncert gotovo ni bil zadnji, pač pa le uvod v tradicijo, kar je želja tako obeh zborov kot poslušalcev, potem je res odveč poudarjati, da je prireditev v celoti uspela.

M. R.

Mešani pevski zbor »Ciril Silič« iz Vrtojbe

Mali oglas

Črni ženski plašč — strižena ovca, nov, poceni prodam. Telefon: 061/213-694

Štrajk in po štrajku

ISKRA	VOZILO ZA PREVOZ TEKOČIN	NOTRANJJI POSNETEK	MESTO V JUGOVZH. TURČIJI	AFRIŠKI VELETOK	PERUNIKA	SLOV. PISATELJ LOKAR														
SOL CIANOVO-DIKOVE KISLINE																				
INDIJSKA PREDSEDNICA GANDHI																				
SOVJET. VODITELJ DIKTATOR																				
BARVA OBRAZA					MOŠKI POTOMEČ			GROZA	OBER	GLAV. M. LITVIJSKE SSR	TROJANSKI JUNAK ENEAS	KRAJ PRI POREČU								
DOBA					KRATEK POZIREK	VOJAŠKA BOLNICA IZRASEK NA GLAVI														
REKA			SLONOVA KOST			DERMOTA ANTON														
PRSI							PERZIJSKI POLOSEL													
PRITOK KURE MEJNA REKA SZ. TURČIJA							SULTANOV DVOR						AVTOR RUDI MURN							

Izžrebani reševalci

Med reševalce Iskrine nagradne križanke je žreb razdelil nagrade takole: **Pet 3. nagrad po 2000 din prejmejo:** Maksimilijan Krmeč, Novo polje, c. XVII/9, Ljubljana-Polje, Olga Mohinski, Trg Prešernovih brigad 3, Kranj, Vanja Dolenc, Racovnik 31, Železniki, Marija Roblek, Iskra Telematika, Programsko področje SPD, DE Telekomunikacijski elementi, Kranj in Vesna Mesojedec, Iskra Avtomatika, Mednarodna menjava, Stegne 15 b, Ljubljana; **dve drugi nagradi po 4.000 din prejmejo:** Gordana Vukovič, Iskra, Trg revolucije 3, Ljubljana in Angela Trampuš, Kidričeva 26, Nova Gorica; **prvo nagrado 6.000 din prejme:** Ana Škajger, Tržaška 55, Ljubljana.

Izžrebanim reševalcem čestitamo! Nagrade pa bodo prejeli po pošti!

Uredništvo